

Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо Совет — Хасэмрэ и Правительствэрэ ягъэзет

Парламентыр зыдэлэжьэщт Иофыгъохэр ыгъэнэфагъэх



НыбжыкIэ парламентым хэтхэм шIуфэс гушыIэхэмкIэ закыфигъэзагъ Адыгэ Республикэм и ЛIышхъэу Тхьаклушынэ Аслъан.

— Мыщ фэдэ институт Адыгеим иIэ зэрэхуыгъэм лъэшэу тегъэразэ, — кыIуагъ Тхьаклушынэ Аслъан. — ТапэкIэ республикэм щыIэкIэ-псэукIэу илътхьыр шIоры, кыткIэхуыгъэрэ ныбжыкIэхэр арых, зэлытыгъэщт. АрышI, тIо зэхэлъу тызэрэздэлэжьэщтым тыпIтын фæе, шIуиамал кыххы-рэм елытыгъэу шIуишIуагъэ кызырэтэжыгъэкIыштым шIудэлаж, тэри, Адыгэ Республи-

кэм ипашэхэм, ренэу тынаIэ кышбугедгъэтышI, тIэпыIэгъу кышбодгъэкIышI. Научнэ-технологическэ хэхъоныгъэхуыгъэхэр нахыбэмкIэ зэпхыгъэхэр ыкIи зыгъэцакIэхэрэ ныбжыкIэхэр арых сIоми сыхэукощт. АрышI, къэралыгъо хэбзэ органхэм пшIэрылI шхьалэу ялэр ныбжыкIэхэм гупшысэу ыкIи амалэу алэкIэлэхэр щыIэныгъэм щыпхырышIыгъэнхэмкIэ IэпыIэгъу афэхуыгъэныр ары. Тызэгъусуу тиреспубликэ хэхъоныгъэхэр ышIынхэм Иоф дэтшIэщт, ащкIэ шIо лъэшэу тыкышIуыгъуы.

Аухэсыгъэ повесткэм Ныб-

жыкIэ парламентым итхьаматэ, ащ игуадзэ, комитетхэм ятхьаматэхэр хэдзыгъэнхэм тегушыла-гъэх. НыбжыкIэ парламентым итхьаматэу НэтIэхьо Руслъан, ащ игуадзэу Роман Гусевыр хадзыгъэх. Комитетх агъэнэфагъ, ахэм ятхьаматэхэр хадзыгъэх. ХэбзэиухъанымкIэ, законностымкIэ, чIыплэ зыгъэлорышIэжыным иорганхэм Иоф адэшIэ-гъэнымкIэ комитетым итхьаматэу Чыржын Адам агъэнэфагъ. Предприниматель ИошIэнымкIэ, экономическэ ыкIи аграрнэ политикэмкIэ комитетым итхьаматэу Шэуджэн Руслъан хадзыгъэ. ПсэолъэшIынымкIэ, транспортымкIэ, ЖКХ-мкIэ комитетым итхьаматэу Нелля Митинар агъэнэфагъ. ГъэсэныгъэмкIэ, наукэмкIэ, социальнэ политикэмкIэ ыкIи псауныгъэр къэухуымэгъэнымкIэ комитетым итхьаматэу Хьакъунэ Рустам икан-дидатурэ дырагъэшпагъ. НэмыкI комитетхэм ятхьаматэхуыгъэх Елена Зезюкинамрэ ШхьэкIэмыкIэ Рустамрэ.

Комитетым итхьаматэхуыгъэх хэдзыгъэхэм зыфэгъэ-зэгъэ комитетхэм анаIэ зытыра-гъэтышI лъэныкъохэр къало-тагъэх.

КИАРЭ Фатим.

Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо Совет — Хасэм дэжэ щызэхашIэгъэ НыбжыкIэ парламентым ия 3-рэ зэлугъэкIэгъу хэтынху агъэнэфагъэхэм тыгъуасэ, щылэ мазэм и 26-м, апэрэ зэхэсыгъо яIагъ.

Ащ хэлэжыагъэх Адыгэ Республикэм и ЛIышхъэу Тхьаклушынэ Аслъан, АР-м и Къэралыгъо Совет — Хасэм и Тхьаматэу Федор Федорко, Парламентым гъэсэныгъэмкIэ, наукэмкIэ, СМИ-мкIэ ыкIи ныбжыкIэ ИофхэмкIэ и Комитет итхьаматэу КIэрэщэ Андзаур.



Сурэтхэр А. Гусевым тырихыгъэх.

Лышхъэм иIофшIэгъу зэлукIэгъухэр

Адыгэ Республикэм и ЛIышхъэу Тхьаклушынэ Аслъан муниципальнэ образованиеу «Къалэу Мыекъуапэ» иадминистрацие ипашэу Михаил Черниченкэм тыгъуасэ ИофшIэгъу зэлукIэгъу дырилагъ. Къэлэ шхьалэ социальнэ-экономическэ лъэныкъохэмкIэ иIофхэм язытет зыфэдэм, щыкIагъэу, гумэкIыгъоу къэуцухэрэр дэгъэ-зыжыгъэнхэм фэшI шIэгъэн фæхэм, нэмыкIэхми ахэр атегушылагъэх.

Республикэм и ЛIышхъэу анахуыгъэу ыналэ зытыридагъэр илээс пчъагъэ хуыгъэу Мыекъуапэ шашIырэ социальнэ мэхъанэ зIэ псэуалъэхэм яухыжын, цыфхэр зыгъэгумэкIырэ Иофыгъохэр зэшIохыгъэнхэр арых. Джащ фэдэу урамхэм, гупчэхэм язэтэгъэпсыхъан, ащ кыдыхэлъытагъэу федеральнэ ыкIи республикэ программэхэм ягъэцкIэн къэлэ администрацием ыналэ атыригъэтын зэрæаер кыIуагъ.

Михаил Черниченкэм кыбзэрэхигъэщыгъэмкIэ, бэшIагъэу ашIырэ объектхэм яухыжын джыр лъэхъан анах мэхъаншхо зэрэтыр лъэныкъохэм ашыш. АщкIэ IэпыIэгъу къафэхуыгъэ зыгъэкIышI инвесторхэри зэрэщыIэхэм, щыкIагъэу щыIэхэр

дэгъэзыжыгъэнхэм пае министерствэ ыкIи ведомствэ зэфэшхъафхэм зэпхыныгъэу адырIэр агъэптыгъэным, хэкIыплэу щыIэхэм зэгъусэхуыгъэу зэдэу-сэнхэм зэрафэхъазырхэм кыб-кIыгъэтыгъэ.

Мыекъуапэ иархитектурэ теплэ нах дахэ шIыгъэныр, цыфхэм агу кыдзэщыщт проектхэр щыIэныгъэм щыпхыры-щыгъэнхэр пшIэрылI шхьалэу зэрэщыгъэр Тхьаклушынэ Аслъан кыIуагъ, ащкIэ администрацием ипашэ пшIэрылI гъэнэфагъэхэр фигъэуцугъэх. Амалэу щыIэмкIэ къалэм тапэкIэ IэпыIэгъу зэрэ-фэхуышIхэр, ищыкIагъэ хуымэ федеральнэ гупчэм зызэрэфа-гъэзэщт зэлукIэгъуым икIэу АР-м и ЛIышхъэу кыбшIуагъ.

ТХЪАРКЪОХЪО Адам.

Хэхъоныгъэхэр ашIых

Адыгеим и ЛIышхъэу Тхьаклушынэ Аслъан тыгъоснахы-пэ Адыгэкъалэрэ Теуцожь райо-нымрэ ядминистрациехэм япа-щэхуыгъэу Хьатэгъу Налбыйрэ Хьач-мамыкIэ Азэматрэ зэлукIэгъу адырилагъ. Социальнэ-экономикэ хэхъоныгъэм иIофыгъохэм ащ цагетушылагъэх.

Хьатэгъу Налбый кыбзэриIуа-гъэмкIэ, мы аужыр лъэхъаным Адыгэкъалэ псауныгъэм икъэуху-мэн, гъэсэныгъэм, культурэм ыкIи спортм афэгъэзэгъэ псэуалъэ-хэр шагъэцкIэжыгъэх ыкIи псэолакIэхэр щатыгъэх. Къуты-рэу Псэкъупсэ зэкIэ шыпсэурэ-мэ газыр арацэлIэгъэх. Бюд-жетым ихахъохэм сомэ миллион 17-кIэ зыкIагъэтыгъ ыкIи ар сомэ миллион 75-м ехуыгъ. Республи-кэм ипашэхэм яунашIокIэ къа-

лэм кыбукIэгъэ техникэм ЖКХ-м исистемэ дэгъоу Иоф шешIэ.

Теуцожь районым иIофхэм язытет кытегушыIэгъэ, Хьачма-мыкIэ Азэмат зэрэхигъэунэфы-кыгъэмкIэ, илээсэу кыхыагъэм къуаджэу Аскъэлае кIэлэцIыкIу Iыгъыплэрэ фельдшер-акушер пунктэрэ щатыгъэхуыгъэ. Мы охIгъэ благъэхэм ЗАО-у «Киево-Жураки» зыфиIорэм ибылымэхуыгъэ комплекс икорпусыкIэхэр зэра-гъэпсышIхэм ыкIи къутырэу Ка-зэзовэ пэмычыжыгъэу сатыу гуп-чэхуыгъэ зэрэщышIхэм япхыгъэу хэбзэлэхуыгъэ бюджетым кыхыа-щтыми хэхъошI.

— Апэрэ мафэм кыбщегъэ-жыагъэу тэ Адыгэкъалэ — рес-публикэм иятIонэрэ къалэ мэхъа-нэшхо етэты. Ащ амалышхохэр иIэх ыкIи ащ дэхэм яфедэ хэ-

лэу ар гъэфедэгъэнымкIэ, къэ-лэдэхэм къатэфэрэ щыIакIэ яIэнымкIэ тфэлэкIышIхэр зэкIэ тшIэщт, — хигъэунэфыкIыгъэ Тхьаклушынэ Аслъан. — Теу-цожь районыр анахуыгъэу тынаIэ зытедгъэтышI районхэм ашыш, мыщ Иофыгъуабэ кыбшIуыгъэ, ахэр зэшIохыгъэнхэм тишIып-къэу буж титышI.

Республикэм и ЛIышхъэу Адыгэкъалэрэ Теуцожь районым-рэ ядминистрациехэм япащэхэм залокIэм Урысые Федерацием и Президент ихэдзынхэм языфэ-гъэхъазырынрэ язэхэщэнрэ ана-хуыгъэу анаIэ зэрэтырагъэтын фаер кыIуагъ. Джащ фэдэу хэдзакIо-хэм яфитыныгъэхэр кыдэлъы-тэгъэнхэм пае хуыкыныгъэхэр амышIынхэм, хэдзынхэр щынэ-гъончэу зэхэщэгъэнхэм япхыгъэ Иофыгъохэм атегушылагъэх.

Адыгэ Республикэм и ЛIышхъэу ипресс-кыулыкIу

Адыгэ Республикэм и ЛIышхъэрэ Адыгэ Респу-бликэм иминистрэхэм я Кабинетрэ гухэкIышхо ащыхуыгъэ фэтхъаусыхэх Урысые Федерацием псауныгъэм икъэухуымкIэ ыкIи социальнэ хэхъоныгъэмкIэ и Ми-нистерствэ епхыгъэ апшIэрэ къэралыгъо бюджет уч-реждениеу «Кубанскэ къэралыгъо медицинэ универси-тетыр» зыфиIорэм и Адыгэ къутамэ медикэ-биологие ыкIи медикэ-профилактикэ дисциплинэхэмкIэ икафедрэ идоцентэу Мамгъэт Къасимэ Юсыф ыкIом ыш зэрэщымыIэжыгъэм фэшI.

Адыгэ Республикэм и ЛIышхъэрэ Адыгэ Респу-бликэм иминистрэхэм я Кабинетрэ гухэкIышхо ащыхуыгъэ фэтхъаусыхэх Адыгэ Республикэм и Къэ-ралыгъо Совет — Хасэм идепутатэу, хэбзэиухъанымкIэ ыкIи чIыплэ зыгъэлорышIэжыным иIофыгъо-хэмкIэ комитетым итхьаматэу Лобо-да Александр Павел ыкIом янэ зэрэщымыIэжыгъэм фэшI.

Гумэклыгъохэм атегушылагъэх

Адыгэ Республикэм и Лышъхьэу Тхьаклушынэ Аслъан общественнэ движениеу «Адыгэ Хасэ — Шэрджэс Парламент» зыфиорэм иллыкдохэм тыгъуасэ алулагъ. Иофхьабзэм хэлъжагъэх АР-м и Премьер-министрэу Къумпыл Мурат, АР-м культу-рэмкIэ иминистрэу Чэмышшо Гъазый, АР-м лъэпкъ ИофхэмкIэ, IэкIыб къэралыгъохэм ащыпсэурэ тилъэпкъэгъухэм адырIэ зэпхыныгъэхэмкIэ ыкIи къэбар жьугъэм иамалхэмкIэ и Комитет итхьаматэу Шъхьэлъхьэ Аскэр.

Шам щыпсэурэ тилъэпкъэгъухэм джырэ лъэжбан гумэкIыгъоу ялэхэм, ятарихъ чыгу къагъэзжыны амал агъотынымкIэ республикэр IэпыIэгъу зэрафэхъун зэрилькIы-щтым, нэмыкI лъэпкъ Иофыгъохэм ахэр атегушылагъэх. Мыщ еплъыкIэу фыряIэр къыралотыкIыгъыпшъхькIэ зигугъу къэтшыгъэ общественнэ движением итхьаматэу Хьэпэе Арамбий, Адыгэ Хасэм и Совет хэтхэм ащыщхэм.

Шам щыпсэурэ адыгэхэм Адыгеим къагъэзжыныным епхыгъэ предложением АР-м и Къэралыгъо Совет — Хасэм зэрэдыригъэштагъэр ыкIи ахэм IэпыIэгъу афэхъунхэм пае депутатхэм УФ-м ипащэхэм зызэрафагъэзагъэр, мы гумэкIыгъом идэгъэзжыны УФ-м IэкIыб къэралыгъо ИофхэмкIэ и Министерствэ зэрэдэлажъэрэр Тхьаклушынэ Аслъан къылуагъ. Лъэбэкъоу ашырэр зэкIэри къэралыгъом изаконодательствэ диштэн зэрэфаем къыкIыгъэтхыгъ. Адыгэ Хасэм иллыкдохэм къагъэнэфэгъэ гумэкIыгъохэр зэшIохыгъэнхэм пае ИофшIэкIо коммиссие зэхэ-щэгъэныр, ащ республикэм игъэцкIэкIо хэбзэ органхэм ыкIи общественнэ движением хэтхэм ащыщхэр хэгъэхьэгъэнхэр АР-м и Лышъхьэ игъоу ылъытагъ. Амалэу щыIэмкIэ тилъэпкъэгъухэу Шам щыпсэухэрэм IэпыIэгъу зэрафэхъушхэр пытагъэ хэлъэу къылуагъ.

ТХЪАРКЪОХЪО Адам.

Адыгэ Республикэм и Лышъхьэ иунашъу

Рэзэныгъэ тхыльхэр ятыгъэным ехъылагъ

Научнэ-ушэтын ыкIи зэхэщэн Иофым чанэу зэрэхэлажъэхэрэм, Адыгэ Республикэм гуманитар шIэныгъэхэмкIэ гъэхъэгъэшIухэр ышIынхэм ашъхьэкIэ ялахъ зэрэхашIыхьэрэм ыкIи урысые наукам и Мафэ ихэгъэунэфыкIыныгъэу Адыгэ Республикэм икъэралыгъо бюджет учреждениеу «Гуманитар ушэтынхэмкIэ Адыгэ къэралыгъо институтэу Т.М. КIэрашэм ыцIэкIэ щыгъыр» зыфиорэм иИофшIэхэу мы къыкIэлъыкIохэрэм рэзэныгъэ тхыль ятыгъэнэу:

- 1) **Гъубжъэкъо Марат Нурбий ыкIом** — этнологиемкIэ ыкIи лъэпкъ искусствэмкIэ отделым ипащ, тарихъ шIэныгъэхэмкIэ кандидат;
- 2) **Денисова Наталье Николай ыпхъум** — славян-адыгэ культу-рэ зэпхыныгъэхэмкIэ отделым ипащ, тарихъ шIэныгъэхэмкIэ кандидат;
- 3) **ЛъэпцIэрыкъо Мурат Алий ыкIом** — экономикэмкIэ отделым ипащ, экономикэ шIэныгъэхэмкIэ кандидат;
- 4) **Хьоткъо Самир Хьамидэ ыкIом** — этнологиемкIэ ыкIи лъэпкъ искусствэмкIэ отделым иведущэ научнэ ИофышI, тарихъ шIэныгъэхэмкIэ кандидат.

*Адыгэ Республикэм и Лышъхьэу
ТХЪАКIУШЫНЭ Аслъан*

къ. Мыекъуапэ,
щылэ мазэм и 24-рэ, 2012-рэ илътэс
N 20

Адыгэ Республикэм иминистрэхэм я Кабинет иунашъу

2011-рэ илътэсым ия IV-рэ квартал урыпсэунымкIэ анахъ ахъщэ макIэр зыфэдизым игъэнэфэн ехъылагъ

Адыгэ Республикэм и Законэу «Адыгэ Республикэм урыпсэунымкIэ анахъ ахъщэ макIэр шыгъэнэфэгъэным ехъылагъ» зыфиорэм тегъэпсыхьагъэу Адыгэ Республикэм иминистрэхэм я Кабинет **унашъо ешIы:**

1. 2011-рэ илътэсым ия IV-рэ квартал урыпсэунымкIэ анахъ ахъщэ макIэр мыщ фэдизу гъэнэфэгъэнэу:
 - 1) нэбгырэ телыгъэу — сомэ 5100-рэ;
 - 2) Адыгэ Республикэм щыпсэурэ цыфхэр социальнэ-демографии куп шъхьалэхэмкIэ зтеутыгъэхэу:
 - а) Иоф зышIэхэрэм — сомэ 5429-рэ;
 - б) пенсионерхэм — сомэ 4272-рэ;
 - в) кIэлэщыкIухэм — сомэ 5135-рэ.
2. Официальнэу къызыхаутырэм ыуж мэфI 10 зытешIэкIэ мы унашъом кIуачIэ илэ мэхъу.

*Адыгэ Республикэм и Премьер-министрэу
КЪУМПЫЛ Мурат*

къ. Мыекъуапэ,
щылэ мазэм и 24-рэ, 2012-рэ илътэс
N 22

АР-м и Къэралыгъо Совет — Хасэм

Илътэсыбэ хъугъэу гуетыныгъэ фыряIэу Иоф зэрашIэрэм, къыткIэхъухьэхэрэр яхэгъэгу фэщыпкхэхэу плугъэнхэм ялахъ зэрэхашIыхьэрэм, общественнэ ИофшIэным чанэу зэрэхэлажъэхэрэм ыкIи Урысыем и ДОСААФ зызэхашагъэр илътэс 85-рэ зэрэхъурэм афэшI Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо Совет — Хасэм и Щытхъу тхыль афагъэшшошагъ:

- **Пономарева Еленэ Валентин ыпхъум**, Урысыем и ДОСААФ Мыекъопэ районнымкIэ икIутамэ иведущэ специалист;
- **Шкурин Николай Сергей ыкIом**, Урысыем и ДОСААФ Мыекъопэ районнымкIэ икIутамэ транспортыр зыгъэорышIэщхэм яегъэджэнкIэ имастер.

Видеокамерэхэр ачIагъэуцоштых

Мы илътэсым игъэтхэпэ мазэ УФ-м и Президент ихэдзынхэр щыIэщтых. ХэдзакIохэм амакъэхэр зэратыхэрэм ыкIи пчъагъэр къызэралыгъэтерэм лъыплъэнхэм пае Адыгеим ихэдзыпIэ чIыпIэ 259-мэ камерэхэр «Ростелекомым» ачIагъэуцоштых.

УФ-м ихэдзэкIо Коммиссие ышIыгъэ унашъомкIэ, мыщ фэдэ оборудованиехэр зекIорэ

ыкIи зэфэшIыгъэ участкэхэм анэмыкIэу зэкIэ адрэхэми ачIагъэуцоштых.

ОАО-у «Ростелекомым» и Адыгэ къутамэ ипресс-къулыкъу къызэритыгъэмкIэ, мы мэфэ благъэхэм хэушъхьафыкIыгъэ программнэ-аппаратнэ комплексхэр (ПАК) участкэхэм арашIэлэщтых ыкIи Интернетым пагъэнэщтых. Ащ хэтгыштых зэпымыоу Иоф зы-

шIэштхэ компьютерыр ыкIи видеокамерэр. ЗэкIэ оборудованиехэм яИофшIакIэ зыфэдэщтыр хэушъхьафыкIыгъэ уплъэкIунхэмкIэ къыхахыгъэх.

Ащ нэмыкIэу, хэдзыпIэ чIыпIэхэм ащыхъурэр зэу ИнтернетымкIэ алъэгъуным пае телекоммуникационнэ инфраструктурэм игъэпсын «Ростелекомым» ригъэжыагъ.

ИШЪЫНЭ Сусан.

КIэлэеджэкIо 55-мэ акIугъ

КIэлэеджакIохэм наркотикхэр агъэфедэхэмэ къызэрэхагъэщыт тестированием ипроект 2009-рэ илътэсым къыщегъэжыагъэу наркотикхэм апэшIуекIогъэным икоммиссие иунашъокIэ Мыекъуапэ щыпхырашъы.

Къэлэ администрацием СМИ-хэм зэпхыныгъэхэр ады-

ряIэнымкIэ и ГъэорышIапIэ къызэрэщыталуагъэмкIэ, а уахътэм къыкIоцI Мыекъуапэ игурыт еджэпIылымэ ачIэс нэбгырэ 500-м ехъурэмэ тестирование арагъэшIыгъ. Наркотическэ пкъыгъохэр зэзыхьыллэрэ Iэтахъо къыхагъэщыгъэп.

Диагностическэ уплъэкIунхэм язы едзыгъо бэмышIэу аухыгъ.

Гурыт еджапIэу N 16-м ия 8 — 11-рэ классхэм арыс нэбгырэ 55-мэ тестированиер акIугъ.

ГъэшIэгъоныр ежъ кIэлэеджакIом ыкIи янэ-ятэхэм яшIоигъоныгъэ хэмылгъымэ а уплъэкIунхэр ашIынхэ зэрэфи-мытхэр ары. Ащ фэдэкIэ «узыр» зилэр къыхэгъэщыгъуае хъушх. **(Тикорр.).**



ЦыхъэшIэгъу телефоным Иоф ешIэ

Урысые зыкI номерэу 8-800-2000-122-рэр зилэ кIэлэцIыкIу цыхъэшIэгъу телефоным иИофшIэн 2011-рэ илътэсым Адыгэ Республикэм щыригъэжыагъ. КIэлэцIыкIухэм ыкIи ахэм янэ-ятэхэм упчIэжъэгъу-психологическэ IэпыIэгъу псынкIэ ящыкIагъэмэ арагъэгъотыныр ащ ипшъэ-рылъ. Мы къыхъэгъэ илътэсми телефоным иИофшIэн лъыгъэкIотэщт.

КIэлэцIыкIухэми, ны-тыхэми ящыкIэгъэ психологическэ IэпыIэгъур шъэфэу ыпкIэ хэмылгъэу къалэкIагъэхъащт. Ахэр мобилънэ ыкIи стационар телефонхэмкIэ теонхэ амал ял.



Хэта пшъэдэкIыжъ зыхъыщтыр?

Мыекъуапэ ирайонхэм ащыцэу «Восход» зыфалорэм икIэлэцIыкIу IыгъыпIэ N 4-м чIэс кIэлэцIыкIухэр нэбгырабэу зы уахътэм сымаджэ хъугъэхэу къэбар къытIугъ. Ащ ишъыпкъапIэ зэдгъашIэмэ тшIоигъоу IыгъыпIэм тыгъуасэ тыкIогъагъ. КIэлэцIыкIухэр къызэрэсымэджагъэхэр ащ Иоф цызышIэу тызылукагъэхэм къаушыхъатыгъ, ау къязыгъэр теубытагъэ хэлъэу къыталон алъэкIыгъэп, зым тхьабыл плъыр-стыр узэу, нэмыкIхэм нэгъу-кIэтIыгъ уз фэдэу зэхыхыгъэу къалуагъ. «Ясельнэ купкIэ» заджэхэрэм ис нахъ цыкIухэр ары къэсымэджагъэхэр. КъызэрэдгурылуагъэмкIэ, ны-тыхэм ямырээзныгъэ къыралотыкIыгъ, ахэр ары

къэбарыр зытIупшыгъэри.

КIэлэцIыкIу IыгъыпIэм ипащэу Ольга Власовам Иофыр зытет шъыпкъэр къытилонэу тыщыгугъэу зылудгъэкIагъ, ау... Мыекъопэ къэлэ администрацием ипащэ игуадзэ фитыныгъэ къыритымэ къэбарыр къытилоштэу ары къызэрилуагъэр. Роспотребнадзорым АР-мкIэ и ГъэорышIапIэ иИофышIи кIэлэцIыкIу IыгъыпIэм тыщылукагъ, ау ащи зи къытилуагъэп.

КIэлэцIыкIухэм къязыгъэр зэдгъэшIэнэу Адыгэ республикэ кIэлэцIыкIу симэджэщым тызытеом, ащ фэдэ къэбар алэкIэмылгъэу, сабийхэр ежъхэм къарамышIагъэхэу къыталуагъ. Зэпахырэ узхэр зышагъэхъужьырэ симэджэщми

тызытеом, кIэлэцIыкIу IыгъыпIэ N 4-м чIэс пшъэшъэжъыеу зянэ зигъусэр щылэ мазэм и 17-м къыщыублагъэу чIэлъэу къычIэкIыгъ. Ащ пэтхъу-лутхъу къеузырэр, ащ нэмыкI мы IыгъыпIэм къыращыгъэу къаоллагъэп.

Мы Иофым хэхъухьэгъэ шъыпкъэр зыпарэми къытилон ыдагъэп, ау кIэлэцIыкIухэр къызэрэсымэджагъэхэр теубытагъэ хэлъэу къэтIон тлэгъышх. Ащ пае пшъэдэкIыжъ зыхъыщтыр къэшIэгъуае. Мы Иофым изытет нахъ тэрээу гъуазэ тызыфэхъукIэ, къэбарыр тикъыкIэлъыкIорэ номер къыщыхэтутышх.

ХЪУТ Нэфсэт.

Уголовнэ Иоф къыфызэлуахыгъ

Урысыем и УФСИН и Гъэ-орышIапIэу АР-м шыIэм епхыгъэ пшъэдэкIыжъ зышарагъэхьэрэ колониеу N 2-м иоперативнэ дежурнэ иIэпыIэгъу бздэжэшIагъэ зэрээрихьагъэм фэшI ТэхъутэмькIое межрайон следственнэ отделым уголовнэ Иоф къызэлэуихыгъ. ЗэрагъэунэфыгъэмкIэ, ащ хэбзэнчъэу наркотикхэр ыгъээекIотыгъэх. УФ-м изаконодательствэ

къызэрэдилыгъэтерэмкIэ, джы ащ илътэсплIым нэс хьапс къыхьын ылъэкIышх.

УФСИН-м иИофышIэхэмрэ нарконтролым ишъолгъыр гъэорышIапIэрэ оперативнэ-лхыхон Иофхьабзэу зэрахьагъэхэм яшIуагъэкIэ бздэжашIэр къаубытыгъ. А чIыпIэм ар къызышIалыхъум, героин грамм 0,56-рэ къыпкъырахыгъ. Джырэ уахътэ Иофыр зэахы.

ем иИофышIэ хьапсдэхэм ахъщэ къалыхьэзэ наркотикэу героиньыр алэкIыгъахъэщтыгъэ. Поселкэу Инэм щыпсэурэ бзылфыгъэм наркотикыр къыщицэфышхыгъ. Мызэгъогуми джащ фэдэ мурад илэу бздэжашIэр къаубытыгъ. А чIыпIэм ар къызышIалыхъум, героин грамм 0,56-рэ къыпкъырахыгъ. Джырэ уахътэ Иофыр зэахы.



Гъэсэнныгъэм исистемэ модернизацие шыгъэным иапэрэ лъэбэкхуэхэм ащыщ кӀэлэегъаджэм илэжьапкӀэ къэ-лэтыгъэныр. А лэныкъомкӀэ республикэм иеджаплэхэм ялоф изытет джырэблагъэ АР-м гъэсэнныгъэмрэ шӀэныгъэмрэкӀэ и Министерствэ зэхи-щэгъэ зэлукӀэм шытегушылагъэх. Ащ модернизацием къыдилгытэрэ нэ-мыкӀ лофыгъохэри къышалэтыгъэх, ау анахъу мэхъанэ зэрэтыгъэр кӀэлэ-егъаджэм илэжьапкӀэ хэгъэхъогъэ-нымкӀэ лофтхьабзэу зэшӀахыгъэхэр арых.

«Нахъ дэгъоу лоф зышӀэрэм нахъыбэ къегъахъэ»

Мы лофыгъор республикэм икыу фэдизуу шыгъэныгъагъэп озыгъэлорэ къэбархэр къеклоклы-гъэх. Зы районым лэжьапкӀэм дэгъоу къышыхъуагъ, адрэм къышыхъуагъэр макӀэ, ящӀэнэрэм зыпари къащыгурыуагъэп. Къыхъэгъуагъэм лъапсэу иӀэр цыфхэм икыу фэдизуу алъыгъэ-сыгъэп. Бюджетникхэм ялэжьа-пкӀэ къызалэтыкӀэ, орэпроцен-тищ, орэпроцентх, зэкӀэми а шапхэр яокладхэм къахъа. Джыри ащ фэдэ хъунэу ары кӀэ-

илтэхэм федеральнэ бюджетым къыкӀыныш, гъэсэнныгъэм имо-дернизацие пӀухъанэу ахъщэу къафатӀупшыгъым фэгъэхыгъ. Ащ елгытыгъэу АР-м иминист-рэхэм я Кабинет бэдзэогъум и 7-м унашгъо ышӀыгъ АР-м гъэс-ныгъэмкӀэ исистемэ модернизацие шыгъэнымкӀэ лофтхьабзэу шызэрэхъаштхэм афэгъэхыгъэу. Ащ тетэу федеральнэ бюджетым къыкӀы 2011-рэ илээсым сомэ миллиони 101-рэ мин 534-рэ республикэм къылукагъ. Рес-

джэхэр, гъэсэнныгъэм илофшӀэ-хэм япрофсоюз пащэхэр, обще-ственнэ организациехэм ялыкӀо-хэр ахэлэжьагъэх. Мы лофтхьа-бзэр зэрэрекӀокӀырым фэгъэхы-гъэ къэбархэм цыфхэр нахъ ащыгъозэнхэм пае гъэсэнныгъэм-рэ шӀэныгъэмрэкӀэ Министерствэм иофициальнэ сайт материал-хэр къыхагъэх. Ащ итхы кӀэлэ-егъаджэхэм ялэжьапкӀэ къыхъ-гъэхъогъэным пае къатӀупшыгъэ ахъщэр зыфэдизыри, 2011-рэ илээсым ищылэ мазэ кӀэлэегъа-джэхэм къагъахъштыгъэри, Ио-ныгъо мазэм къалэжьы хъугъэ-ри еджаплэ пӀпчэ зэтефыгъэу ибгъотэшт.

Ащ къыкӀэлгыкӀоу министрэм къылоагъ модернизацием къы-дилгытэрэ лофтхьабзэхэр респу-бликэм гъэцӀкагъэ зэрэщыгъух-рэр. Министрэм къызэрэхигъэ-щыгъэмкӀэ, мы илээсым иящӀ-нэрэ квартал республикэмкӀэ кӀэ-лэегъаджэхэм ягурыт лэжьапкӀэ сомэ 12773-рэ хъугъэ. Ар эконо-микэм къышагъахъэрэм ипро-цент 98-м фэдиз. Экономикэм игурыт лэжьапкӀэ зэрэхъурэр сомэ 13043-рэ. КӀэлэегъаджэхэм ялэжьапкӀэ, мы илээсым ищылэ мазэ елгытыгъэмэ, процент 38-кӀэ нахъыбэ хъугъэ, нэмыкӀэу къэплон хъумэ, гурытымкӀэ сомэ 3517-рэ къыхъуагъ.

2011 — 2012-рэ илээс еджэ-гъум республикэм иеджаплэхэм ачӀэхъагъэхэм зэкӀэмэ федераль-нэ къэралыгъо шӀпхъакӀэхэм атетэу еджэныр рагъэжьагъ. ШӀпхъакӀэхэм атетэу егъэджэныр зэхъышӀт кӀэлэегъаджэхэм япро-цент 16-мэ мы илээсым иящӀ-нэрэ квартал ясӀэхъат хэгъэхъо-гъэным икурэхэр къаухыгъэх. Ар пшӀэрылгъуу республикэм ила-гъэм фэдиз мэхъу.

Непэ анахъу аналэ зыгурагъэ-тырэ лэныкъохэм ащыщ кӀэлэ-егъаджэ ныхъыкӀэхэр еджаплэм нахъыбэу къешӀлӀгъэнхэр. Ащ пае кӀэлэегъаджэу зыныбжэ илээс 27-рэ мыхъугъэхэм ялэжьапкӀэ (ставкам) ызыныкӀо афыхагъа-хъоу рагъэжьагъ. Ащ фэдэу, ми-нистерствэм ипшӀэрылгъуу шӀхъа-лэхэм ащыщ еджаплэм къэклон зымылгъырэ кӀэлэцыкӀухэр

рэ лахътедзэхэр арых къызыха-гъэхъуагъэхэр. ГушыӀэм пае, кӀэ-лэегъаджэм исӀнэхъаткӀэ катего-риуу ыкӀи стажэу илэхэм ялгы-тыгъэу къыфыхъуагъ. Специ-алист ныхъыкӀэхэр еджаплэм нахъ къешӀлӀгъэнхэм пае яок-лад ызыныкӀо фэдизыр ялэжьа-пкӀэ афыхагъахъоу рагъэжьагъ. КӀэлэегъаджэм илофшӀэн дэгъоу зэригъэцакӀэрэм ыкӀи гъэхъагъэу ышӀыхэрэм уасэ зерафашӀырым дакӀоу, «КӀэлэеджакӀохэм еджэ-ным гъэхъагъэу шӀаӀыхэрэр» зыфилорэ еклолӀакӀэри хагъэ-хъагъ. Ахэр зэкӀэ региональнэ ыкӀи муниципальнэ правовой актхэм къащыдӀэлгытагъэхэу цыт. Ащ фэдэ хэгъэхъуагъэр Урысые Федерацием кӀэлэегъа-джэхэм ялэжьапкӀэ къалэты зы-хъукӀэ еклолӀакӀэу фашӀырым дешӀэ нахъ, пшӀуекӀорӀп.

Лапчук къызэрэхигъэщыгъэм-кӀэ, кӀэлэегъаджэхэм ялэжьапкӀэ икыхъэгъэхъон зэфӀшхъафэу еклолӀэкӀиш фӀпшӀын плъэкӀы-щтыгъэ. Аперэр — лахътедзэхэм ахэгъэхъогъэныр, ятӀонэрэр — окладыр нахъ ин шыгъэныр, ящӀэнэрэр — аперэми ятӀонэрэми къахъэгъэхъогъэныр. Ау респу-

— Модернизацием иапэрэ лъэбэкхуэхэм ащыщ кӀэлэегъа-джэм илэжьапкӀэ къэ-лэтыгъэ-ныр, — къылуагъ ащ. — Лэжьа-пкӀэм икыхъэгъэхъон пӀухъашт ахъщэр къызатӀупшыгъ, еджа-плэм зэхищэгъэ комиссиер зэхэ-тысхыи, кӀэлэегъаджэ пӀпчэ те-фӀэрэр къыгъэлэгъуагъ. Анахъу тыналэ атетыгъ кӀэлэегъаджэм категориуу илэм, истаж, илоф-шӀэнкӀэ гъэхъагъэу ышӀыхэрэм, кӀэлэеджакӀохэм япсауныгъэ икыуэхъумӀнӀкӀэ амалхэр егъфе-дэхэмэ, инновационнэ програм-мэхэм атетэу лоф ешӀэмэ ыкӀи нэмыкӀхэм.

ЛэжьапкӀэм къыхъуагъэм ишӀуагъэкӀэ лонгыгъом гурытым-кӀэ ар сомэ 11561-м нэсыгъ. Мы илээсым ищылэ мазэ ар сомэ 8340-рэ хъуштыгъ. Сыхъатхэм япчъагъэ къыхъуагъэп, ау лэ-жьапкӀэр нахъыбэ хъугъэ.

НыхъыкӀэхэм тыналэ атет. Сыхъатхэр дгошыхэ зыхъукӀэ, ахэм нахъыбэ зэряттыгъым ты-пыл. ГурытымкӀэ сыхъат 26-м нахъ мымакӀэу ятэты, нахъыбэу ялӀн зыфитхэр сыхъат 30. Ныхъ-жыкӀэхэм непэ гурытымкӀэ со-мэ 11359-рэ къагъахъэ. ТапӀкӀэ

Федеральнэ бюджетым къыкӀы 2011-рэ илээсым сомэ миллиони 101-рэ мин 534-рэ республикэм къылукагъ. Республикэ бюджетым а лофтхьабзэм пае сомэ миллиони 5-рэ мин 344-рэ къы-дилгытагъ, муниципальнэ бюджетхэм а лофтхьабзэм пӀухъанэу сомэ миллион 26-рэ мин 568-рэ къатӀупшыгъ. Модернизацием пае зэкӀэ бюджетхэм къатӀупшыгъэ ахъщэр сомэ миллио-ни 133-рэ мин 446-рэ мэхъу.

лэегъаджэхэм къызэрашӀошӀы-гъэр. Процент 30-м ехъурэр дэ-гъуба къафыхагъахъомэ окла-дым! Ащ тетэу хъумэ, ставкэм епхыгъэ нэмыкӀ хэгъэхъонхэм зыкъалэтыгътэрэ кӀэлэегъаджэхэм алгытагъ, ары зэжагъэхэри, ау ащ тетэу лофыр хъугъэп. Процент 30-м ехъуу къызыфагъахъуа-гъэхэри, мӀкӀэ дӀдӀу зилэжьапкӀэ къыхъуагъэхэри ахэм ахэтых. Ащ къыхъуагъэу кӀэлэегъаджэхэр агъэщӀагъэхэу алгытагъ. А ло-фыгъор пхъэшӀагъэу парламент зэхэсыгъоми къышалэтыгъ, ар къызыхъагъэхэмкӀэ депутатхэр къеупчӀыгъэх гъэсэнныгъэмрэ шӀэныгъэмрэкӀэ министрэм игуа-дзэ. ТэхъутемыкӀо районым изы анахъ еджаплэ иным лэжьа-пкӀэр аламыхынэу шырахъухыи, нэмыкӀ еджаплэхэм кӀэлэегъа-джэхэм закыфагъэзагъ, «горячэ линиемкӀэ» Урысыем ипащэхэ-ми афытеуагъэх. Ащ ыуж ныӀп лофыр зэхэфыгъэ зыхъугъэр.

КъызэрэчӀыкӀыгъэмкӀэ, мини-стерствэм гъэсэнныгъэм ичӀыпӀэ гъэлорышӀаплэхэм пшӀэрылгъуу афӀшӀыгъагъ лэжьапкӀэм хэгъэ-хъуагъэу илӀштыр зыфӀдӀэштӀыр кӀэлэегъаджэхэм агурагъэлонэу. Ащ еджаплэ пӀпчэ шытегушы-лӀнхэ фыагъэ, нӀбгырэ пӀпчэ зэ-рӀафыхагъэхъоштыр еджаплэхэм япашхэм ялофшӀэхэм албагъэ-лӀсынэу шытыгъ. Ау лэжьапкӀэм икыхъуагъэу цыфыбэ ымы-гъэрэзагъэмэ, чӀыпӀэ пстӀэуми ащ тетэу ащыхъугъэп. «Процент 30-м ехъуу къыхъонэу Урысы-ем ипащэхэм къалуагъ, мыдрэ-хэм къытфыхагъэхъуагъэп», алуагъ кӀэлэегъаджэхэм.

Гъэсэнныгъэм муниципальнэ органхэм япашхэр, еджаплэхэм ядиректорхэр, министерствэм илофшӀэхэр, парламентым иде-путатхэр зыхъэлэжьагъэхэ зӀлукӀэм пӀублэ гушыӀэу къышӀышӀыгъ ыкӀи лофыр зытетым шигъэгъозагъэх министрэу БеданыкӀо Рэмзан. Ащ къызырӀуагъэмкӀэ, УФ-м и Правительствоу унашгъоу мы илээсым ижыоныгъокӀэ мазэ и 31-м ыштагъэр 2011 — 2013-рэ

публикэ бюджетым а лофтхьа-бзэм пае сомэ миллиони 5-рэ мин 344-рэ къыдилгытагъ, муни-ципальнэ бюджетхэм а лофтхьа-бзэм пӀухъанэу сомэ миллио-ни 26-рэ мин 568-рэ къатӀуп-шыгъ. Модернизацием пае зэкӀэ бюджетхэм къатӀупшыгъэ ахъ-щэр сомэ миллиони 133-рэ мин 446-рэ мэхъу. ПшӀэрылгъуу шӀхъа-лэу Урысыем ипащэхэм къагъэ-уцухэрэм ащыщ кӀэлэегъаджэм илэжьапкӀэ гурытымкӀэ эконо-микэм къышагъахъэрэм кӀэгъэхъэ-гъэныр. А пшӀэрылгъым игъэ-цӀкӀэн пӀухъанэу республикэ бюджетым сомэ миллион 65-рэ къытӀупшыгъ.

АР-м игъэцӀкӀэкӀо къэралыгъо органхэм, чӀыпӀэ зыгъэлорышӀэ-жыыплэхэм ыкӀи гурыт еджаплэ-хэм мы лэныкъомкӀэ лофшӀэн лышӀлӀнэу Координационнэ со-вет зэхъагъ. ЧӀыпӀэ зыгъэлоры-шӀэжыыплэхэм гъэсэнныгъэм ис-системэ модернизацие шыгъэным фӀэлорышӀэрэ лофтхьабзэхэр ра-хъухъагъэх, гъэсэнныгъэмрэ шӀэ-ныгъэмрэкӀэ Министерствэмрэ район ыкӀи къэлэ администра-циехэмрэ зэзэгъыныгъэхэр зӀдӀа-шӀыгъэх. Модернизацием пӀу-хъанэу федеральнэ бюджетым къыкӀыгъэ ахъщэм шыцӀэу сомэ миллион 97-рэ мин 14-рэ чӀыпӀэ бюджетхэм афатӀупшыгъ. Ахъ-щэр чӀыпӀэ бюджетхэм мы илээ-сым ишышхъӀэу мазэ алӀкӀэ-хъагъ. Лофтхьабзэхэр агъэцӀкӀэн-хэм пае ежэ чӀыпӀэ бюджетхэм яахъщэ къыхъан пае. Ар фе-деральнэ ыкӀи республикэ бюд-жетхэм афатӀупшыгъэм ипро-центи 10-м къыщегъэжьагъэу 30-м нӀсэу шытын пае.

ШышхъӀэу мазэм гъэсэнны-гъэм илофшӀэхэм язӀлукӀэхэу районхэм, къалэхэм ашыкӀуагъэ-хэм гъэсэнныгъэм исистемэ мо-дернизацие шыгъэнымкӀэ лофэу ашӀагъэм аперэ зӀфэхъысыжхэр ащафашӀыгъэх. ЗэкӀэ районхэм ыкӀи къалэхэм лэжьапкӀэм икы-хъэгъэхъон зэрашӀокӀорэм яхы-лагъэу пресс-конференциехэр ашыкӀуагъэх. Ахэм кӀэлэегъа-

Модернизацием пӀухъанэу федеральнэ бюд-жетым къыкӀыгъэ ахъщэм шыцӀэу сомэ миллион 97-рэ мин 14-рэ чӀыпӀэ бюджетхэм афатӀупшыгъ. Ахъщэр чӀыпӀэ бюджетхэм мы илээсым ишы-шхъӀэу мазэ алӀкӀэ-хъагъ. Лофтхьабзэхэр агъэцӀ-кӀэнхэм пае ежэ чӀыпӀэ бюджетхэм яахъщэ къы-хъан пае. Ар федеральнэ ыкӀи республикэ бюд-жетхэм афатӀупшыгъэм ипроценти 10-м къыщегъэжьагъэу 30-м нӀсэу шытын пае.

яунэ исхэу компьютернэ техни-кэр агъэфедзэу егъэджэгъэнхэр. Министрэм ыуж къэгъушыла-гъэх кӀэлэегъаджэхэр, еджаплэ-хэм япашхэр ыкӀи нэмыкӀхэр. Министерствэм иэкономистэу Анна Лапчук къызэгъушыӀэм, лэжьапкӀэр къызэралэтыгъэ шы-кӀэр къылоагъ. Ащ къызэрэхи-гъэщыгъэмкӀэ, окладым нэмы-кӀэу лофшӀэным укӀэзыгъэгушы-

илтэс 20-рэ лоф ышӀагъэмэ, ста-жыр 20-м ехъугъэмэ, къыхъахъ-щтыр зэкӀэ зэхэфыгъэу итхагъ. Илээс 27-м нэмысыгъэ кӀэлэ-егъаджэ ныхъыкӀэхэм фэгъэкӀо-тэныгъэу илэхэри ащ къышӀыгъэ-лэжьуагъэх.

Министерствэм илофшӀэ ыуж къэгъушылагъэхэм ащыщ Мые-кӀопэ гурыт еджаплэу N 7-м идиректорэу Шрам Верэ.

ар 7747-рэ хъуштыгъ. ЗӀфӀдӀэу зымы къыфыхъуагъэп, нӀбгы-рэ пӀпчэ шӀхъафэу тыкъекло-лагъ. ИофшӀэн зэригъэцакӀэ-рэм елгытыгъэу илэжьапкӀэ къы-хъуагъ.

Ирина Цыганкова Тульскэ гурыт еджаплэу N 1-м ипӀублэ классхэм ашырегъаджэ, кӀэлэ-егъаджэ ныхъыкӀэ. Еджаплэм къэкӀогъэ ныхъыкӀэхэм на-хъыжхэр зэрӀахыгъэхэр, кӀэлэ-егъаджэ ныхъыкӀэхэм япчъагъэ нахъыбэ зэрэхъугъэр, ялэжьапкӀэ лӀэшэу къызэрэхъуагъэр ащ къылоагъ. ИлэжьапкӀэ сомэ ми-ни 7 хъуштыгъэмэ, непэ ар мин 15-м зэрӀэсыгъэр игуапэу къы-хыгъэщыгъ.

Ащ фэдэу къэгъушылагъэх Адыгэ республикэ гимназием къыкӀыгъэу Зинаида Бузумурга, ДжӀджэ гурыт еджаплэу N 1-м идиректорэу Татьяна Черковар, ПӀнэжыкӀо гурыт еджаплэм ипащэ игуадзэу Блэгъожэ Рим-мэ, Красногвардейскэ гимназиу N 1-м идиректорэу Былымыхэ Ирина ыкӀи нэмыкӀхэр. А зэкӀэ-ми къалуагъэр зыфӀэкӀожыерэр зы — кӀэлэегъаджэхэм ялэжьа-пкӀэ къыхъуагъ, ау зэкӀэми зӀ-фӀдӀэу арӀп. ШӀхъаджэ илофшӀа-кӀэ елгытыгъэу — категориер, стажыр, лӀпӀэсэнныгъэр, гъэжъа-гъэхэр къыдалытӀэхэу къафы-хагъэхъуагъ.

СИХЪУ Гошнагъу.

Аминэт



ипсэукІэ дах

АЛЫБЭРД (Адаго) Аминэт бэшлагъэ сз зысшлэр, сыда плэмэ сичылэгъу, езгъэджагъэмэ ащыщ, ау ипсэукІэ сышыгъозагъэп. БэмышІу Улапэ щылэгъэ мэфэкІым тызэхигъэ-плъагъ. Зэрэчылэу ащыгъум зэ-нэкъокъум тыхэтгъ: «Хэт иурам анахъ тэрэза, хэт ишагу, иунэ анахъ даха? Хэта анахъ пщэ-рыхъэкІо дэгъур?» — тээрэгъэ-Іуагъэ.

Сэ сшхъэкІэ ахэр зэзгъэзафэ-хэ зэхум сигъунэгъу дэдэмэ къа-текІон щымыІуэ къысшлэш-щтыгъэ, ау зэсІуагъэмэ къызда-штэгъахэп: «Модэ Аминэт ишагу плъэгъугъот!» — къысІуагъ.

МэфэкІым Аминэт сышыІу-кІагъ, игуапэу сызэрэригъэбла-гъэрэр къысІуагъ.

Аминэт идахэу, ихъупхъагъэу къаІуагъэм иунэ сшагъ. Ар бы-сымгощэ хьалэлэу къыспэгъо-кІыгъ. Шхынщэлэ тучанэу ила-гъэм ычІыпІэкІэ чылэм дэхэм нахъ ящыкІагъэу ыІыты «**Все для дома**» ыІоу ащ къыщызэ-Іуихыгъ. Бзыльфыгъэм иунэ цІыфкІуапІ, ныбджэгъубэ иІ, ахэм якъэкІогъум сэри сахъ-хъагъ. Ахэр Адзынэ Ася, Долэ Дорихъан, Бзго Сар, ХьацІыкІу Лид. ЕджапІэм зы классым зэ-дисыгъэх, унагъо зехъэхэми зы хьаблэ зэдытесынхэу хъугъэ, непэ къызнэсыгъэми къызэрэ-гъэгъунэхэу зэхэтых.

Алыбэрд зэшхъэгъусэхэу Ас-лъанрэ Аминэтрэ унэгъошІэным-кІэ дэгъоу зэдырагъаштэ. Ами-нэт уни, шагуи ягъэпсын-гъэдэ-хэн зэкІэ ыпшгъэ иІ, къеугу-пшысы, Аслъан шгузыр зыфаер зэкІэ егъэпсы. ЗэгурыІоньгъэ-шхо зэрыл, адыгагъэр зышы-мыкІодыгъэ унагъу. Зэшхъэ-гъусэхэр ІофшІакох, зеделэ-жыхы, зэгурэлэх.

Ары, Алыбэрд Аслъан иунагъо ипсэукІэ зэгъэзфагъэкІэ ыкІи имыІыкы хьалэлэу чылэ мэфэ-кІым хильхъагъэмкІэ «гъауегъэ-псэушхо» къылэжъын ыІыэкІыгъ.

Анахъэу къоджэ коим ипащэу Ку-фэнэ Нурыети, мэфэкІ комисси-ем хэтгыгъэхэми, цІыфэу чылэм щыпсэухэрэми хъупхъагъэу афа-лэгъугъэр сабыйхэм апае кІэ-лэцІыкІу джэгупІэ гупчэу ашы-гъэр ары. Мыщ зэкІэри дэт: хэ-рени, дэкІояпІи, къечъэхыпІи, пшэхэо джэгупІи. СфэмыщыІэу сеупчІыгъ:

— **Аминэт, сыдым къы-хэшхуыгъа шъуичэу дэжъ джэгупІэр щышъу-шыныр?**

— Ар тисабый, ти Заур цы-кІоу щымыІэжъым инэпэеллэ. Сабыйхэр къэкІох, ны-тыхэм

къащэх, якІасэу щэджэгъух. Тэри тІаплышгъ, тэгъушІо, «мэлэІи цІыкІухэр къыпфэбыгыгъэх» тІо. Цыфхэр къыпфэразэх, тикъарыоу хэтІыхъагъэм тыщагъэгъушІу-кІыжы. Тисабый тцыгъупшэу зы мафи къытэкІурэп, ау ар Тхъэ Іоф, сыд узыфитыр.

Алыбэрд Аминэт диньыри елэ-жы, нэмаз ешІы. Шыкур иІ, иунэгъо зэкІуІэ, ыпхъуитІуІэ, ахэм ясабыйхэмкІэ, дунэе нэфым къызэрэтехъуагъэмкІэ. Ахэм апае уцугъуи тІысыгъуи иІэп, зэригъэгъушІоцтхэу, зэригъэ-дэхэщтхэр ренэу къеугупшысы. Уни, шагуи, урами емызщы-жъэу ахэм апаеба зыфигъэ-

кІэракІэхэрэр. Аминэт ІэпкІэ-лъапкІ ыкІи Іэпэлэс. Дахэр зэкІэ икІас. Пхъи, мыжъуи, ятІи, хьа-шъуи, шэкІ такъыри, хъэдэни, шгоф ыкІи унэ къэгъагъи гъэ-шлэгъонэу ыгъэфедэхэзэ егъэкІэ-ракІэх, ахишІыкІырэр бэдэд.

Мары шагуи ІэкІэ шІыгъэ нысхъэпитІу джадэ дэс: зыр — «**Насыпхъан**», ар адыгэ нан, ша-гуи дэкІи, къыдахы апэгъокІы, егъэкІуатг; адрэр — цыган джэн-чидз пшъашъэу **Аза** — ипшгъэ-шгъэгъухэм апай, афэплъэщт, янасып къариІошт. (Сэмэркъэур къебэкІэу къысфІотатг).

— Мы сшІырэ пкъыгъохэм дунаир къагъэкІэракІэ, къагъэ-дунай, — еІо Аминэт. — ЗэкІэри къэкІунэу слэгъурэ пкъыгъохэм ахэсшІыкІы...

Аминэт унэм икІэу урамым зы-техъэрэм, ежъ зыфэе гъэшІэгъо-ныр — чыгыжъ икІыкІыгъэр, мыжъошхо лыд-пкІыдыр ыпэ къефэх, къарегъэхых еІланэ ахэр ядэжъ, чІыпІэ щарегъэгъоты.

— ЗэкІэри сугуапэу сІитІу-кІэ сэшІых, — къысфелуатэ Аминэт, — унэгъо хъызмэт Іоф-хэри дэсэгъэцакІэх. Пщэрыхъан Іофми сыфэчф. АшкІэ сипшъа-шгъэхэми сафэсакъыгъ, язгъэ-шІагъ шхын шІыкІи, ІокІэ-шІы-кІэхэр, ІэнэкІэу зекІохэрэп.

Аминэт бзэни, дэни, хъэни ыІэ якІу, зэщыгъо ифэрэп.

— Цыфыр фаэм ымышІэ-шъун щымыІэу сэ сепІы, — лъегъэкІуатэ игушыІэ Аминэт, — ахэм сэри сащыщ. Мэхъанэшхо есэтгы бзыльфыгъэу укъэхуном, сабый къыппыфэным. Ащ ихъа-тыркІэ уипшгъэдэкІыжъ нахъ ин мэхъу, уигукІэгъуи, уишІуІыэ-

гъуи, уиІэдэбныгъи лъэгапІэр аІыгъын фай. Уиунагъо дахэу пІыгъыныр, уихъуІыфгъэ уасэ фэпшІыныр, уищыуан-лэгъупэ дахэу зепхъэу, уишагу къыда-хъэхэрэм дахэу уапэгъокІыныр, уирызыкъэу Алахъталэм къыуи-тыгъэр апэгъохыныр бзыль-фыгъэм илахъэу сэлгытэ. А зэ-кІэмкІи сызыгъэсагъэри, щысэ сфэхъугъэри сян ары. Сянэ дэкІо-бзакІоу шытыгъ, цокъэ цІыкІухэри ышІыщтыгъэх, ти-хъаблэ къытенэщтыгъэп ыІэ зы-нэмысыгъэ.

Аминэт зипхъу Адагохэр Іэпэ-Іэсагъэхэу къалотэжъы.

Аминэт ищыІэныгъэ гъогу физэплъэкІыжъми разэ: 1957-рэ ильэсым мэкъуогъум и 5-м къэ-хъугъ. 1974-рэ ильэсым Улэпэ гурыт еджапІэр къыухи, къалэу Черкесск дэт музучилищым чІахы щеджагъ. 1977-рэ ильэ-сым Улапэ къыгъэзэжыгъ, куль-турэм и Унэ ипашэу Іоф ышІагъ. Адыгэм икультура зепхъаныр псынкІэп, Іофышху, ау гъэшІэ-гъоны. Ар а ильэсхэм зехишІагъ Аминэт.

Апэрэ ІофшІэн лъэбэкъухэр зыфэдагъэхэр, ІофшІэгъу дэгъу-хэр къызэрэготыгъэхэр ыгу къэ-кІыжы. Ахэр Нэфышъ Зар, Би-балэ Роз, Мэрцэн Зой, Гъубжъэ-къо Мурадин. ІофшІэгъухэр, икІэлэгъэджагъэхэр Аминэт зыкІи щыгъупшэхэрэп. Ахэр арых зыгъэсагъэхэр, зыпІу-гъэхэр.

— Сидунае къэзыгъэдахэрэ-мэ ащыщ сипхъорэлтф цІыкІу-хэр, ахэр сэркІэ анахъ мыІыкы лъапІэх, псауныгъэм тыфагъэба-нэ, гъашІэр къытфагъэлэшІу, — еІо Аминэт.

Бзыльфыгъэ хъупхъэм ыбзи ежъ фэдэу шъабэ, гоІу. Аминэт сыкІэрысыфэ згъэунэфыгъэ: мыр фэбагъэ зыхэлэ ыкІи ар зыгощырэ цІыф.

ПЩЫКЪЭНЭ Май.

Улап.
Сурэтыр авторым ий.

О зэмьІоужьымэ...

Статистикэм къызэригъэлъа-гъорэмкІэ, нэбгырэ миллионрэ мин 200-м еху ильэс къэс Уры-сыем игъогухэм атэхъухэрэ хъугъэ-шІагъэхэм ахкІуадэ, нэбгырэ миллион 50 фэдизмэ шгобжхэр атешагъэ мэхъу. Та-къыкыиц пэгъч автомобиль ава-рием цІыф хкІуадэ. Зэрэдунаеу зыпшІуекІорэ, сомэ миллиард пчъагъэхэр халхъэзэ збэныхэрэ терроризмэм хкІуадэрэр бэкІэ нахъ макІ. Ащ фэдэ пчэгъэ тхъамыкІагъохэм такъыфэзыщ-эрэр гъогурыкІоньм ишапхъэхэр мыгъэдэкІэгъэхэр тикъэралыгъо шэны зэрэщыхъугъэр ары. Мы ильэсым гъогурыкІоньм ишап-хъэхэм афэгъэхыгъэ законхэм зэхъокІыныгъэхэр афашІыи, ар зыукъохэрэм пшгъэдэкІыжъэу ахырэр нахъ агъэпхъэшагъ. Арэу шытми, Іофхэр уигъэ-гушІонэу нахъышІу хъугъэхэу джыри пІон плъэкІыщтэп.

Къэралыгъом зэрэщыгъэу ихъу-хэрэм игугъу умышІэу Адыге-ир пшгъэм... БлэкІыгъэ ильэсым егъэпшагъэмэ, мы ильэсым хъу-гъэ-шІагъэу тигъогухэм атэхъу-хъэхэрэм, ахэм ахкІуадэхэрэм ыкІи шгобжхэр ахэзыыхэрэм япчъагъэ къышыкІагъ, ау узэры-гушхоньшхо зэрэщымыІэр ежъ автоинспекторхэм къаІо. Зэрэ-хъурэмкІэ, законхэр къызэрагъэ-пхъэшагъэхэм ишІуагъэ къэкІуа-гъэп. Водителэу рулым кІэры-сыным ифитыныгъэ зылахырэм

ипчъагъэ нахъыбэ хъугъэу, тазы-рэу атырэм къыхэхъуагъэми, ащ ыгъэщынагъэр макІэ. АР-м и МВД ГИБДД-мкІэ и ГъэІоры-шІапІэ зэригъэунэфыгъэмкІэ, чэщ-зымафэм къыкІоцІ гъо-гогъу 500-м ехъурэ гъогурыкІо-ным ишапхъэхэр аукуохэу къы-хэкІы. Тазыр зэрагъэтыгъэр хэ-гъэкІи, фитыныгъэ зимыІэжъэу, правэхэр зылахыгъэхэр нэужы-ми рулым мызэу-мытІоу кІэрэ-тІысхъэх. Ары пакІошъ, аубытэу чэщ-мэфэ 15 зытыралхъэрэри къыздэкІыжыкІэ, еІлани авто-машинэм еІысхъэшъ, ежъэ. А зы нэбгырэр фитыныгъэ имыІэжъэу, правэхэр Іахыгъэхэу, ау рулым кІэрысэу гъоугогъуи 8-рэ къау-бытыгъэу къыхэкІыгъ. Гъогуры-кІоньм ишапхъэхэр зэриукуохэ-рэм къыхэкІэу аубытымэ, по-лицием чІагъэсызэ, пстэумкІи чэщ-мэфи 100-м ехъурэ чІэсы-гъи Адыгеим ис.

Ащ хэта зимысагъэ хэлъэу пІоцтгъ? ГИБДД-м инспектор-хэм законом фитыныгъэу къа-ритырэм тетэу, гъогурыкІоньм ишапхъэхэр зыукъуагъэр агъэ-пшынагъ, ау зыпари ишІуагъэ къэкІуагъэп.

— **ГъэщынэнкІэ мы Іо-фым уебэнынуэ щы-тэп, — къыІуагъ АР-м и МВД ГИБДД-мкІэ и Гъэ-ІорышІапІэ ипащэу Чы-назыр Алай мы Іофым еплъыкІэу фырилэмкІэ**

тызеупчІым. — Ешъуа-гъэу рулым кІэрытІыс-хъан шэн зІагъэм пшгъэдэкІыжыр нахъ огъэлъэшыкІэ хинэжы-щтэп, ныбжыкІэу ско-ростым егъэхъугъэу зе-кІоэз есагъэми инспек-торым зыпари ришІэ-шъуцтэп. Цыфым зэра-рэу къыфихыщтыр къыгурыІон, хэукъоны-гъэу ышІыхэрэр хинэ-жыныхэу ежъ-ежырэу зэриІоужьын фае. Ныб-жыкІэхэр, кІэлакІэхэр рулым кІэрысхэ зыхъу-кІэ, зызэрагъэпсырэм лъыплъэгъэныр унагъом къысжежъэн фае. ГИБДД-м изакъоу гъогу-рыкІоньм ишапхъэхэр зэригъэфэнхэ ыІыэкІы-щтэп. Мыщ дэжъым ны-тыхэри, Іакоуоу къызхэ-кІыгъэхэм янахъыжъхэ-ри, чІыпІэ зыгъэІоры-шІэжыным ипащэхэри, участковэхэри щызэде-Іэжыныхэ фае.

Шыпкэ, уешъуагъэу рулым укІэрытІысхъэмэ, скоростым уфэмысакъымэ е нэмыкІ хэукъо-ныгъэ гъогуи цыпшІымэ, тхъа-мыкІагъоу къыпфихыщтыр, уизэрэрэу ащ хэлъыр о къыб-гурымыІомэ, о узыфэмысакъы-жъэу, уиунагъо, уигупсэхэм уафэ-мысакъымэ, инспекторхэм зы-



парі къыпфашІэщтэп. Ныбжы-кІэу автомобилхэм якІодыІлэ-хэрэм япчъагъэ гугъузыми, лъэкІ зІлэхэм якІалэхэм ІэкІыбым къышашІыгъэ автомашинэ лъа-пІэхэр афашгъыхъэш атІупшых, ау ащ изекІуакІэ лъыплъэжы-рэр макІэ. КІалэм ар къызфегъэ-федэшъ, автомашинэм иІэ ско-ростыр къырегъэты, гъогуры-кІоньм ишапхъэхэм алыплъэ-рэп. ХэткІи шгъэфэп ар инспек-торым къызыгъэуцукІэ, пшгъэдэ-кІыжъэу ыхъын фаем а ты дэ-дэм «зэрэщыухъумэжырэр». ПшгъэдэкІыжъэу ыхъын фаем на-хъэу, гъогурыкІоньм ишапхъэ-хэр зэриукуохэрэм «щыуухъу-мэмэ» ежыркІи оркІи нахъы-шІуба?

ГухэкІыми, ныбжыкІэхэм ямызакъоу, нахъыжъхэми гъо-гурыкІоньм ишапхъэхэр мыма-кІэу зыукъохэрэр ахэтых. Ава-

рие умышІыгъэу, ппсэ е уипса-уныгъэ хэмыІыхъагъэми, тазы-рэу птырэр уиунагъокІэ зэрэрэ-рэхъурэр о къыбгурымыІомэ, зэ-мыІоужымы, зыпарэми къыбгу-ригъэллоцтэп. Ащ имызакъоу, не-пэ о хэукъоныгъэу пшІырэр неущ къыпкІэхъухъэхэрэмкІэ щысэ зэрэхъуштыр къыдэплъы-тэн фаеба? ГъогурыкІоньм ишапхъэхэр зэрамыгъэцакІэхэ-рэп. ХэткІи шгъэфэп ар инспек-торым къызыгъэуцукІэ, пшгъэдэ-кІыжъэу ыхъын фаем а ты дэ-дэм «зэрэщыухъумэжырэр». ПшгъэдэкІыжъэу ыхъын фаем на-хъэу, гъогурыкІоньм ишапхъэ-хэр зэриукуохэрэм «щыуухъу-мэмэ» ежыркІи оркІи нахъы-шІуба?

ХЪУТ Нэфсэт.



ЛИТЕРАТУРЭ ХЬАКІЭШ



Шэклогум и 23-м АР-м и Лэпкь библиотекэ литературэ пчыхьээзыхьэу шылагэм джары зэрэджагьэхэр. Ар зэльашлэрэ усаклоу Нэхэе Руслъан кызыхьугьэр илээс 70-рэ зэрэхьугьэм фэгъэхьыгъагъ.

«Дахэу щыІэр сиорэд»

Нэхэе Руслъан Теуцожь районим ит къуаджэу Очэпшые мэ-кьюогум и 25-м, 1941-рэ илээсым кышыхьугъ. Адыгэ кьэралыгъо кІэлэегъэджэ институтым филологиемкІэ ифакультет, Москва дэт литературнэ илээситІу курсхэр кыуыхьгъэх. Адыгэ гъэзетым, Адыгеим иписательхэм я Союз, Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо телерадиокомпание илээсыбэрэ Іоф ащишлагъ.

1969-рэ илээсым усэхэр зы-дэт апэрэ тхылъэу «Мафэр нэ-фылым кышыгъэ» зыфило-рэр кыдыгъэкІыгъ. Ащ кыкІэ-лыкІуагъэх иусэхэр, поэмэхэр зыдэтхэ тхылъхэу «Джэмакь», «Хыбылхэр», «Псыкьефэх», «КъэкІозэпыт», «Джэныкьо машІу», «Гъэбжъу ошх», «Косынкэ пльыжъ», «Огум инэф», «ГъашІэм ипчодыжъ». Зыщымылэжъ уж рассказхэмрэ повестхэмрэ зыдэт тхылъэу «Псыархъуан» (2002) кыдагъэкІыгъ.

Поэтым иусэхэмрэ поэмэхэм-рэ зыдэт тхылъхэр урысыбзэкІэ «Колодец отца», «Слово о матери», «Ветры судьбы» Москва, Мыекъуапэ къащыдагъэкІыгъэх.

Композиторхэу Тхьабысым Умарэ, Бысыджэ Муратэ, Андзэрэкъо Чеслав, нэмыкІхэм Руслъан иусабэ оредышъом ралъхьагъ.

Нэхэе Руслъан кыгъэшлагъэр мыбэм, творческэ лэжыгъэу иІэр зэрэмымакІэр, адыгэ литературэм лъэгъо дахэ зэрэпхыры-щыгъэр, иусэ сборникхэмкІэ, ипрозэ тхыгъэ гъэшІэгъонхэмкІэ, ижурналист ІофшлагъэкІэ бэмэ агу лыІэсын зэрилгъэкІыгъэм, зэралыгъыгъушхэрэм, зэралыгъыгъэм ишыхат усаклом ыцІэкІэ ашыгъэ мэфэкІым цыфыбэ кызырекІоллэгъагъэр. Ахэм янахьыбэр усаклоу Нэхэир дэгъоу зышІэщыгъэхэр арых: илэгъу-ныбджэгъухэр, илофшІэгъухэр, тхакІохэр, усаклохэр, сурэтшІхэр, шІэныгъэлэжъхэр, кІэлэегъаджэхэр, ныбжыкІэ чанхэр. Хэти Руслъан зеришлагъэр, зэрилгъэгъухэр, ыгу кызыринагъэр, усаклом фышыты-кІэу фырир уагъэкІыжхэмкІэ кырилотыкІыгъ. МэфэкІ зэлукІэгъум хэлэжыгъэ Руслъан ишъхэгъусэу Нэхэе Надеждэ.

Литературэ пчыхьээзыхьэр зыгъэхьазырыгъэу, Руслъан итворчествэ шыгуазэхэр, зигу-нэхэр зэкІэ зэфэзыщыгъэу, Лэпкь библиотекэм илофшІэу Коцэгъу Сэчнэт ар кызылу-ыхьгъ. Ащ пыдзагъэу шІэжъ пчы-хьээзыхьэр филологие шІэны-гъэхэмкІэ докторэу, АРИГИ-м фольклорымкІэ иотдел ипашэу Цуекъо Нэфсэт лыгъэкІотагъ ыкІи зеришлагъ. Апэрэ гушыІэр Нэфсэт АКЪУ-м икІэлэегъаджэу, филологие шІэныгъэхэмкІэ докторэу ХьакІэмыз Мирэ ритыгъ:

— 1962-рэ илээсым, Адыгэ

къэралыгъо кІэлэегъэджэ инсти-тутым филологиемкІэ ифакультет иадыгэ отделение тычІэхьанэу тыкызэкІом, Руслъан апэдэдэ сылукІэнэу хьугъагъэ. Шъхьацы-шхо тІыргъо шІуцІэр дэжыгъэу, щыпэ цыкІу гори ыІупэ кытемыхьэу, лыжъ гъэтІысы-жыгъэм фдэу, тхылъхэр ренэу ыІыгъ зэпыгъэу кытхьахьэ-щыгъ, — ыІуагъ Мирэ.

Ащ пыдзагъэу ягугъу кы-шыгъ институтым зычІэхьэгъэхэ



уж литературнэ кружокым зэрэ-хэтыгъэхэм, пчыхьэрэ зыхьэхэ-ти атхыхэрэм зэратегушыІэщыгъэм, Нэхэе Руслъан закор зэхэсыгъэхэмкІэ профессиональнэ тхакІо зэрэхьугъэм. Ежъ ыма-кьэкІэ кыришлагъэ, литератур-рэм усэкІо шыпкьэ кызырэхэ-хьагъэри кІыгъэтхыгъ. ЩыІэны-гъэм инэф нахь лъапІэ зэрэщы-мыІэр кыхыгъэщэу, уахьтэм кыгъэуцурэ Іофыгъо инхэр — лэжъэныр, Іэдзбныгъэр, гукІэ-гуныгъэр, зэрэхьугъэмжыны-гъэр (анахьэу зэо лэжъэныр кы-ным), Ным итемэ кІыгъэтхэу адыгэбзэ жэбзэ кьэбзэ байкІэ зэрэ-тхьагъэр ХьакІэмыз Мирэ кы-Іуагъ.

ШІэныгъэлэжъэу Едыдж Батырай игушыІэ анахьэу зы-фэгъэхьыгъагъэр илээс 37-кІэ узэкІэлэбжэмэ, Германиеу зы-щеджагъэу, зышыпсэуштыгъэм кыкІи апэдэдэ СССР-м кызы-кІом, Мыекъуапэ кынамыгъэ-сыхэу кызышыгуцугъэгъэхэ Шъачэ Нэхэе Руслъан зэрэщы-ІукІэгъагъэр ары. А уахьтэм ты-рихыгъэгъэ дискым тетхэм за-лым чІэхэр аригъэплыгъэх.

Ащыгъум шапсыгъэ адыгэ чыгужыр зэрагъэлэжыгъагъэ, шапсыгъэ къуаджэм ашыщ Руслъан яхэгъэуеу кІогагъэх. «Ахэм язакъоп, — еІо Батырай, — Нэхэе Руслъан ихьатыркІэ, ащ илІыгъэкІэ Адыгеими тыкьэ-кІуагъ, хэкур тІагъэ, ащ пае шІукІэ сыгу кьэкІыжы шъхьа-щэ фэсэшІы».

Адыгэ республикэ институ-тэу шІэныгъэхэм зышахагъа-хьорэм иметодистэу Хьаудэ-кьо Шыхьамызэ усаклор ышІагъэу, иносэ дэгъоу зэрэ-щытыгъэр кыхьэщэу кьэгъу-шылагъ.

— КъызэраІуагъэу, Руслъан

илээс 56-рэ кыгъэшлагъэр, кызытхэмытыжыр илээс 14 хьугъэ. ЗышІэрэр илээс 50 хьугъэ, — кыІуагъ Хьаудэкъом.

1961-рэ илээсым, Адыгэ кьэралыгъо институтым чІэхьанэу кызыкІом, апэдэдэ Руслъан нэ-Іуасэ зэрэфэхьугъагъэр, кон-курсым пхырымыкІэу ыужырэ 1962-рэ илээсым, зы илээс азы-фагоу кычІахы, филологиемкІэ факультетым иадыгэ отде-ление зэрэщеджагъэхэм, литкру-жокэу Шъхьэлэхэу Абу зипэ-щыгъэм хахьэхэ, илээси 5-м зэрэ-хэтыгъэхэр, Нэхэе Руслъан ащ чанэу зэрэхэлажыщыгъэр, ишІуагъэ кызырекІыгъэр кы-Іотагъэх. Руслъан усэн-тхэн гъо-гум тетыфэ, тхылъеджэхэм, цыф зэфэшъхьафхэм аІукІэныр, адэ-гушыІэныр зэркІэсагъэр кыІо-тагъэх. АриІони, аригъэгъэшІэ-гъони ышІэу жэбзэ дахэ зэрэІу-лыгъэр, тхэ зыхьукІи гушыІэ минмэ анахь дэгъур кызыригъо-тыщыгъэр, ипоэмэу «Косынкэ пльыжым» нэмыкІ ымытхыгъа-гъэми, усэкІошхоу зэрэщыты-щыгъэр, адыгэ литературэм лъэшэу жанрэ пстэумкІи зэрэ-щылэжыгъэр, куоу зэрэгупшы-сэщыгъэр Шыхьамызэ кы-Іуагъ. Иаужырэ тхыгъэхэм дэгъу дэдэхэр зэрэхэтхэри, шылагэмэ, фызэшІокІыщыгъэр зэрэбэри игушыІэ шыкІыгъэтхыгъ.

Урысым инароднэ сурэты-шІэу Къат Теуцожь гушыІэр зынэсым, усаклоу, тхакІоу, журналистэу, цыф гъэшІэ-гъоныгъэу Нэхэе Руслъан, илэпкь ыпашьхэ шІушІэ-гъэ ин шызіІэм, игугъу ма-кІэу зэрашІырэр кыІуагъ.

— Къуекъо Налбийрэ (псау-зэ) Кошбэе Пшымафэрэ зэ ар ясІокІыгъагъ. Ащ ыуж Руслъан итхылъэу прозэкІэ тхыгъэр —

«Псыархъуан» зыфило-рэр кы-хаутыгъ. ЩыІаІэр дахэу кы-щитхыгъ, — ыІуагъ Къатым.

Ащ ыгу кыгъэкІыжыгъыгъ 1969-рэ илээсым, Мыекъуапэ ежыр кыдэхьэгъаІэу, зэгос шыпкьэхэу, урамэу Прямоим, фэтэрхэм зэрарысыгъэхэр. Нэхэе Руслъан времякэу унэжэ цыклоу зэрысыгъэм, кІымэфэ щтыргъу-кІышхоу, хьакум пхэкъутэгъэ машІор шызэпэшІэгъэу, ащ дэжэ шызэпэшІухэу Руслъан еІуп-щыгъэу мэкъэ ІэтыгъэкІэ иусэ-хэм кызырэфаджэщыгъэр, чэщныкьо класэ охьуфэ зэрари-гъэдэлүщыгъэр ыгу кыгъэкІы-жыгъэх. Къуекъор, Бэгъыр, Нэ-хаир, КъумпІылыр, Бысыджыр зэгурылохэу зэрэхэтыгъэхэр, адыгэ поэзием, культурэм мэхьанэ фашІэу, сэмэркьэу дахэр кьабэкІэу зэрэзэгъусэщыгъэ-хэр кыІотагъ. Нэбгырэ пэпчэ акьыл-шІэныгъэкІэ узэндыгъэу, шыІэныгъэр якласэу, ежъ ялахы халъхьэу зэрэгъэпсыгъагъэхэр кІыгъэтхыгъ. «Нэхэе Руслъан джынэс псаунэу хьугъагъэмэ, сьд фэдэ творческэ лъэаплэм нэсыныгъа» ыІоу зыщегупшы-сэрэ кызырэхэкІырэр, прозэр чыжъэу зэрэлыгъэкІотэщыгъэм уехьырэхьышэнэу зэрэщымытым ягугъу кышыІыгъ. Нэхэе Руслъан усэкІо лъэшэу, тхылъ дэгъубэ кыІэкІэкІыгъэу зэрэщы-тыр, итемэхэр, иусэхэр жьы зэрэмыхьухэрэр усаклом ибай-ныгъэу ылытагъ.

Адыгэ Республикэм инарод-нэ тхакІоу Цуекъо Юныс игуа-пэу игукъэкІыжхэмкІэ лите-ратурэ хьакІэным шызэхэ-хьагъэхэм кьадэгъагъ. Ыпэ-кІэ кьэгъушылагъэхэм зэрадыри-гъаштэрэр, Нэхэир зэрэлэжыкІо-шхуагъэр, радио Іоф зэрэщы-дишІагъэм ягугъу кышыІыгъ.

ІофшІаІэм тегъэпсыхьагъэу, командировкэ кІонхэм ыпэкІэ планхэр ытхэу, зэхигъэуцоу, зы-факІорэр ышІэу, зэхэугуфькІы-ныгъэр зеришэныгъэр Юныс кІыгъэтхыгъ.

— Зы кабинет тызэдисыгъ, — кыІуагъ Цуекъо Юныс. — Уахьтэм кыгъэуцурэ Іофыгъо-хэр кырилотыкІэу, лэжыаІо-хэм, чыгум афэгъэхьыгъэу тхэ-ныр икІэсагъ, теурыкІуагъэ хэ-лыгъэп Руслъан, гушыІэм фэ-сакъэу егугъуштыгъ, ау сьдми зыуцІэрэпхьыхэрэм ащышыгъэп. Иакьыл, ишІэныгъэ, иІэпІэсэ-ныгъэ зэдаклоу шытыгъ. ИІоф-шІаІэгъэ уасэ кыфашІэу радио Іотыфэ шытхьу тхылъхэр, шІу-хьафтынхэр Москва кыригитхэу бэрэ хьугъэ. Имыфэшъуашэуи шытыгъэп.

— Сыгу хэкІы макІэу кызы-ригъэшІагъэр, — ыІуагъ Юныс, — опсауфэ зи кытенагъэп, те-фэрэр ышІагъ. Непэ зэкІэ тызэ-хэхагъэхэм, кьэгъушылагъэхэм, иусэхэм кьаджыгъэхэм, ежъ по-этым икІасэу зериІоштыгъэу, си-кьош, сичыпІэгъу, шІэжэ зэрэ-фэтшІырэр сигуапэ, Руслъан лъэпкьым итхьыдэ хэрэлэ ныб-жырэу.

Адыгэ кІэлэегъэджэ колле-джым адыгабзэмкІэ икІэлэ-егъаджэу Пэнэшъу Марьянэ Нэхэе Руслъан иусэ кьеджагъ, усаклом ыпсэ итхыгъэ сатыр пэпчэ зэрэхэгъэшагъэр агура-гъаломэ ашІоигъоу ныбжыкІэ-хэм Іоф зэрадашІэрэр, ахэр ти-тхакІохэм ятхылъхэм яджэхэзэ ашІымэ, гъогу тэрэз зэрагъоты-щыр кыІуагъ.

МэфэкІым хэлэжыгъэ сту-дентхэри Нэхэе Руслъан иусэхэм кьаджагъэх. АщкІэ ІупкІэгъэ-шІыкІэшІуагъэмкІэ Шэрамыкьо Марзет къахэщыгъ, ар «Шуль-гъур гъэшІэ лъапс» зыфило-рэ усэм дахэу кьеджагъ. Мыекъопэ гурыт еджапІэу N 11-м икІэлэ-егъаджэу Тюлпэрэ Сусанэ уры-сыбзэкІэ Нэхэе Руслъан фызэ-хилъхьэгъэ усэм кьеджагъ.

Чэзыр пчыхьээзыхьэм хэ-лэжыгъэ Руслъан ишъхьыгъу-сэу Нэхэе Надеждэ нэси, гушы-Іэр фэгъэшъошагъ. Надежда Ивановнар урысыбзэмрэ ли-тературэмрэкІэ кІэлэегъаджэ, адыгабзэми хэшІыкІ фыриІ.

Усаклоу Нэхэе Руслъан имэ-фэкІ пчыхьээзыхьэ зыгъэхьазы-рыгъэ Лэпкь библиотекэми, мы унэшхом кышызэхэхьэгъэгъэ пстэуми, кызырэгъушылагъэхэм, итворчествэ хэз фамышІэу кы-зырэралотыкІыгъэми зэрагъэрэ-загъэр, лэпкьэу илэпІагъэми усаклор зэрэщымыгъушхэрэр, лъытэныгъэ-гъэшІоныгъэ зэрэ-фашІырэр зэригуапэр кыхыгъэ-щыгъ, «тхьашъуегъэпсэу» кьа-риІуагъ.

Лэпкь библиотекэм иди-ректорэу Къыкь Беллэ мэфэкІ зэхэхьэм осэ дахэ фишІызэ, усаклоу Нэхэе Руслъан фэдэхэу лъэуж нэф гъашІэм кыгъэгъа-нэхэрэм ягугъу шыныр, а зэкІэ ныбжыкІэхэм афыралотыкІы-ныр шэн-хабзэу зэралэр кыІуагъ. Хэлэжыгъэ пстэумэ «тхьашъуе-гъэпсэу» кьариІуагъ, псауныгъэ-кІэ, гушІуагъокІэ, шІукІэ зэхэ-хьэхэзэ ашІынэу къафэлэІуагъ.

МэфэкІым кышызэхэхьа-гъэхэм зэдырагъаштэу усаклоу Нэхэе Руслъан ыцІэ икъуаджэу Очэпшые ыкІи Мыекъуапэ иурам-хэм ащыщхэм афэусыгъэныр игъоу алытагъ.

МАМЫРЫКЪО Нуриет.
Сурэтхэр Іэшынэ Аслъан
литературэ хьакІэным кышы-тырихыгъэх.



ТИЗЭДЭГУШЫНЭГЪУХЭР

КЪЫКЪ
Бэлл:

Библиотекахэу тыхэгъэгу итхэр культурэм иуч-реждение жьугъэхэм ащыщых. Цыфыр шы-лакэм гупсэфэу хэуцонымкIэ мыхэр институтышхох. Зэхэдз гори амышIэу, зышIоигъо нэбгырэ пэпчъ яклэн лъапIэ ыгъэфедэн амал раты, обществэр шэпхъэ инхэм арытэу зэрэщылэщтым, цыфыгъэ хабзэр гъэпытэгъэным фэгъэзагъэх, дэлажъэх. Мы лъэныкъо пстэумэ язэшIохын АР-м и Лъэпкэ библиотекэ зэрэжыулырэр, ахэмкIэ Iофэу ышIэрэр зэдгъашIэмэ тшIоигъоу, библиотекэм идиректорэу Къыкъ Бэллэ зылудгъэклагъ. Бэллэ библиотекэ системэм зыхэтэр шIуклае шIагъэ. 1998-рэ илээсым къыщегъэжъагъэу 2011-рэ илээсым нэс зыхэгъогухэм яреспубликэ библиотекэ ипэщагъ. ИкIыгъэ илээсым, жьоныгъуакIэм и 17-м Лъэпкэ библиотекэм илэшъхэтетэу агъэнэфагъ.

— Сьд фэдагъа Лъэпкэ библиотекэмкIэ илээсэу икIыгъэр, сьда ыпэрэхэм ар зэрэтекиштыгъэр, къыжъудэхъу-гъэр, тапэки Iоф зыдэ-шъушIэтир?

— АР-м и Лъэпкэ гупчэ библиотекэ сыкызыкIуагъэр джыри илээс хъугъэп. Апэрэ мафэхэм къащыкIэдзагъэу гу зылгыстагъэр, мыщ Iофышхо къышыса-жэу зэрэщытыр ары. Джащы-гъум сытIыси сэр-сэрэу сегушысагъ, сызэупчыжыгъэ шIэгъэн фаеу шыIэр къызыщезгъэжъэ-щтым, Iофышхоу тапэ илэным изэшIохынкIэ анахъ мэхъанэ зилэм. Ныбжышхо зилэ мы библиотекэм иколлектив чъэпхыгъэ сыфэнэIосэныр, нэбгырэ пэпчъ анахъ зытегъэпсыхъагъэр ззэгъэ-шIэныр тэрзэу слытагъэ. Отдел 12 — 14-м ачIэс цыфхэм ягъэпсыкIэ-шIыкIэхэри, яIоф-шIэкIэ амалхэри гъэуэфэу салыплъагъ. Опытышхо зылэ-кIэлъхэр, гуетыныгъэ ышIэрэм фызилэхэр зрахэтым сыгу къы-лэтыгъ. Библиотекэ унэр тилэ фондым, типшъэрылгъэ гъэпша-гъэмэ цыкIу, квадратнэ метрэ минн 9-м ычIыплэ, кв.м. минн 3 нылэп зэрэхъурэр. Ащ зегъэ-ушомбгъугъэнымкIэ зыгорэхэр мышIагъэхэмэ зэрэмыхъуштым сынаIэ тесыдагъ. Лъэныкъо зэф-шъхъафхэмкIэ библиотекэм тхылыкIэхэр егъэгъотыгъэнхэри

апэрэмэ ащыщыгъ. Ау икIыгъэ 2011-рэ илээсым къытфатIуп-щыгъэу зыфалогъэгъэ ахъщэм тIэклъ къышыкIагъ. Ащ пае къэ-мынэу тэр-тэрэу тшIэн тлэкIы-щтым пыч фэтшIыгъэп. Iофышхо зэрэчIэлъым сыгу ыгъэкIоды-гъэп, сшIогъэшIэгъоныгъ, уахътэ темышIэу шIэгъэн фаехэм ауж сыхъагъ. Чэщи, мафи силагъэп, лъэшэу сыпшыштыгъ, ау ыужы-кIэ сшIэгъэхэ Iофэу хэзгъэкIы-гъэм сыкIэгущIуштыгъ, нэмы-кIэу къысажэрэмкIэ зызгъазы-щтыгъ.

— Сьда уапэ илэ Iофы-шхор къызщегъэжъа-гъэр?

— ЗэкIэ библиотекэм чIыплэу ыубыти, тхылыгъэ чIэлъы, Iоф зы-шIэрэ отделхэм сызахэплэм, анахъ чIыплэ нэки цыкIоу моIэ-мыкIэ къыкыонагъэу тилэхэр гъэфедэгъэнхэ фаеу хэсхыгъ. Ащ елгытыгъэу отделхэр зэхэ-гъэкIыгъэнхэ е гъэкощыгъэнхэ фаеу хъугъэ. ЕджэпIэ залым ызыщан Iломи хъунэу нэкигъэ, къэгъэлъэгъонхэу къэдгъэуцухэ-рэм акIыбкIэ, ащ апэрэ этажым шыIэгъэ периодикэм изал зэкIэ згъэклагъэ, яфонди чIэфагъ, тIысыплэ-чIыплэхэри ялэх. Мэ-къумэщ отделыр зэбгырыстIуп-щи, нэмыкIхэм ахэзгъэхъагъ. Згъэкощыгъэх библиографи-мэр научнэ-методическэ отдел-хэмр. ЗэкIэ зыфаклорэр (гъэц-кIэн Iофхэр библиотекэ кIоцIым



мары зэрэщытшIыгъэхэр олгъ-гъэу) тIофшIаплэ нахъ гулэты-плэу, цыфкIуаплэу зэрэщыты-щтыр ары. Библиотекэр дахэу, IэпкIэ-лъапкIэу гъэцкIагъэ зы-хъукIэ, тхылъеджэхэри нахъ ашIоигъоу къэкIоштых. Гъэц-кIэжыныхэм ямызакъоу, отдел пэпчъ IофшIэнымкIэ анахъ ищы-кIэгъэ Iэмэ-псымэхэр, пкыгъо-хэр зэрэзгъэгъотыштыгъэм сынаIэ тет. Унэр зашIым, ыльапсэ икыоу зэрамыгъэтэрэзыгъэм къыхэ-кIэу, кабинетыбэмэ ядэпкхэр мэбгъуатэх, цынамэр арыт, ары унэкIоцI гъэцкIэнхэмкIэ къыз-кIэзгъэжъагъэр. Культурэ гупчэ учреждением ычIэ фэдэ теплър ифэшъуашъу сеплты, зэкIэ ишы-кIагъэр агъэцкIэшт, икIыхъэ-кIухъэ ащ кIэдгъэхъащт.

— ШъуищыкIэгъэ тхылъ-хэр икыоу къышъуэлэ-хъэха?

— ИкIыгъэ илээсыр къэзгъэ-хылыгъэм ащыщ ахъщэр нахъ макIэу къызэрэатIупщыгъэр. Арэуштыгъэ шытми, анахъ тищы-кIэгъэ тхылъхэу цыфхэр зыфэ-ныкыохэр къызIэклэдгъэхъанхэ тлэкIыгъэ. Научнэ ыкIи мето-дическэ литературэм, тарихъ ыкIи художественнэм ахэдгъэхъагъ.

— Гъотыгъое тхылъхэм яотдел сьдым тета?

— Тифонд анахъ къэзыгъэба-ирэ отделеу ар тилэ. Ольга Мель-никовар ахэм афэгъэзагъ, отде-лым иIофышI. Тхылъ 600 Iэпэ-цыпэ мыщ чIэлъ, ахэр хэти раты-

хэрэп, ау библиотекэ кIоцIым ушаджэным те-гъэпсыхъагъэх. Гъоты-гъое тхылъхэу тилэхэм-кIэ къэгъэлъэгъонхэр зэ-хэтэщх, тхылъеджэхэм ахэр зыфэдэхэр ятэуатэ.

— Электроннэ тхылъхэр шъуи-лэха?

— ДжырэкIэ тилэхэп. Авторскэ правэм ахэм ягъэфедэнкIэ тыкы-зэтырелажэ, тхылъхэри тилэхэп.

— Тапэки фэдэу непи тхылъхэм яджэха?

— Тхылъеджэхэм япчъагъэ къышыкIэрэп, планыр итэгъэ-къу, ащкIэ зишIуагъэ къаклорэр ныбжъ зэфшъхъафхэм арытхэр къызэрэтуалэхэрэр ары, еджэ-ным ссагъэу бэ ахэтэр.

— Сьд фэдэ лъэныкъуа-кIэха шъуиIофшIэн щыжъугъэфедэхэрэр?

— Анахъ гъунэ зылгытфы-рэмэ ащыщ комплектованиер, лъэпкэ литературэ фондым изэ-лугъэкIэн-хэгъэхъон ыкIи иухъу-мэн апэрэ, сьда Iомэ мыр рес-публикэм и Гупчэ лъэпкэ библиотекэ закъоу щыт. Джащ фэд, охътакIэм диштэу, къытпэчыжъэ тхылъеджэм автоматизацием ишIуагъэкIэ тынэсэу дгъэпсы-ныр ары джыдэдэм тызыпылър. Библиотекэ процессхэм яавтома-тизацие ыкIи ямеханизациекIэ отделикIэ тилэ. ТехнологикIэхэр тIофышIэхэм алэ къызэрэрагъэ-хъащтхэм тыпылър.

— Лъэпкэ библиотекэм иIофшIэкIо коллектив

сьда къепIолэн плъэ-кыштыр?

— Гъогушхо къэзыкIугъэ ти Лъэпкэ библиотекэ иколлектив ины — нэбгыри 103-м нэсы, иIофшIэн пшъэрылгъэ сыдигъуи щытхэу хэлъэу зэшIуехы. Тилэ-фышIэхэм яхъупхъэгъэ, яча-ныгъэ елгытыгъэу, ящылэклэ-псэукIэ нахъышIу зэрэхъуштым (субсидиэхэр ятыгъэнхэр, ялэ-жъапкIэ къэлэтыгъэныр, яIоф-шIэпIэ чIыплэ гур къыдишаеу гъэпсыгъэныр тигухэлъ ины), япсауныгъэ а зэкIэмкIэ къызэ-рэтыухъумэщтым тIгупшысэ. Лъэпкэ библиотекэм илээсым къыкIоцI мэхъанэ зилэ Iофтхъэ-бзабэ щызэхашъ. Тибиблиотекэ библиотекэ инхэм зэпхыныгъэ адыриIэным пылър.

— Iофышхоу шъушIэ-рэмкIэ къыжъуделэхэрэр щылэха?

— Мы зэхъокIыныгъэхэр зэ-кIэ къыддырегъаштэ ыкIи лгъэ-шэу къыддэлэ АР-м культурэмкIэ и Министерствэ, министрэм игуадзэу ШъуащIэжъо Аминэт. СыдымкIи упчIэжъэгъоу тилэ, тыгу къыдецае, ыльэкI къыте-нэрэп, Iэпылэгъу къытфэхъу.

— Сьда анахъэу 2012-рэ илээсыкIэм шъузэрэщыгугъырэр?

— Цыфыр сыдигъуи нахъы-шIум пэпшъэ. Арышъ, тилэм елгы-тыгъэу зызэдгъэзэфэн, зызэлут-хын, ти Лъэпкэ библиотекэ нэ-фынэу, гулэтыплэу, укычIахъэмэ учIэмыкIыжъ пшIоигъо тшIы-ным тыфай.

— Шъуигухэлъ къыжъу-дэхъунэу пстэумкIи сышъуфэлъало.

— Тхъауегъэпсэу.

Дэгушылагъэр
МАМЫРКЪО Нурмет.

Iофэу згъэцакIэрэм елгыты-гъэу ти Шэуджэн район къышы-хъугъэхэу республикэ хабзэм Iэ-нэтIэшхохэр шызылыгъ, бизне-сым ыкIи нэмыкI Iофхэм апылър нэбгырабэмэ салукIэн фаеу мэхъу. Шъхъэихыгъэуи къэсIон ахэр сыдигъуи район гупсэм къыдеIэнхэм зэрэфэхъазырхэр ыкIи амалэу ялэмкIэ яшIуагъэ къызэрагъаклорэр. Экономикэр чIыплэ кIин зыщит лъэхъаным ахэм яшIогъэхэу къытагъэкIы. Гъэсэныгъэ языгъэгъотырэ уч-реждениехэм ялгытын мылкъу-шхо зэрэпэлухъэрэр хэткIи нафэ. Ау гухэкI нахъ мышIэмэ, «къэ-нэжырэ мылкъур» ары тэ сы-дигъокIи къытфатIупщырэр. Ти-район гъэзетэу «Заря» зыфило-рэм инэкIубгъохэм тэ мызэу, мы-тлоу тиспосорхэм афэгъэхыгъэ гушылэ фабэхэр къарыдгъэхъа-гъэх, ау республикэм зэкIэ шы-псэухэрэм ахэр зэлгъадгъашIэ тшIоигъу. Ахэм ащыщыбэм ачIэ къыралонэу, ягугъу ашIынэу фаехэп, ау шыIэх зилэушIу-хэм атезыгъэгущылэ зышIоигъо-хэри. Илээсэу икIыгъэмкIэ зэф-эхъысыжъхэр непэ тшIыгъэ-зэ, тикIэлэцIыкIу Iыгъыплэхэм, тиеджаплэхэм амалэу ялэмкIэ зишIуагъэ языгъэкIыхэрэм ягу-

Районыр зэрыгушхорэ
ыкыо шIагъохэр

гъу къэсшIы сшIоигъуагъ. Гъэ-сэныгъэм чапычэу халхъхэрэ пэпчъ зыкызызэригъэшпыпкъэ-жыырэр, еджакIохэм ягъэсэны-гъэ, яплуныгъэ ар зэрэпэлухъэрэр нафэу щыт.

Илээсыбэ хъугъэу тиучрежде-ниехэм IэпылэгъушIу къызыты-хэрэм ащыщых Закир Домае-выр, Ауль Вячеслав, Мэрэ-тыкыо Адамэ, Отъшыкыо Ас-лъан, Сапый Вячеслав, Къэ-гъэзжъ Мурат, Лъэуэтэнджэл Ибрахимэ, Зэфэс Нуралый, Зезэрэхъэ Аслъан, Былымы-хъэ Рэщыдэ, Хъаткыо Рэмзэ-нэ, Ауль Байзэт, Гъунчэкъо Мурат, Андрей Нарожнэр, Дзукъожъ Мыхъамодэ, Алек-сандр Чувилко, Абрэдж Мы-хъамодэ, Абрэдж Руслъан, Къэрэбэт Къэплъан, Къэбэхъэ Руслъан, Сергей Минчук, Ни-колай Чехлатэр, Петр Крама-ренкэр, «Югагробизнесым» и

Шэуджэн къутамэ игъэцкIэ-кIо директорэу Владимир Ступка. Германиям шызэхэ-щыгъэ Адыгэ Хасэм илэыкIо-хэм лъэшэу тызэрафэразэр ясIо сшIоигъу. Хъатыгъужыкыоэ къоджэ псэупIэм псы къызэрэ-кIэуагъэм ехыллэгъэ къэбарыр ахэм зызэхъым, МБДОУ-у «Дэ-хэбын» зыфиорэм иунэ игъэц-кIэжыныр пае ахэм къаугъоигъэ мылкъур кIэлэцIыкIу Iыгъыплэм ипашъэ ратыгъ. Къиныгъоу, Iофы-гъоу шыIэхэм ямылгытыгъэу мыщ фэдэ цыф шIагъохэм амали, мылкъуи къагъоты гъэсэныгъэ языгъэгъотырэ учреждениехэм Iэпылэгъу фэхъунхэу. Ахэм тызэ-рафэразэр къислотыкIынэу сыб-зэ къыхъырэр. Ахэм ащыщ пэпчъ укытегушылэнэу тефэ, ау зы нэкIубгъом пстэуми уащылтылэ-сын плъэкIыштыгъ.

Ныбджэгъу лъапIэхэр, псау-ныгъэ пытэ шъуилэнэу, Iофэу

ешIухъыжъэрэ пстэумэ гъэхъа-гъэхэр ащышъушIынэу шъу-фэсэлэ!

ЫлшъэкIэ зигугъу къэсшIы-гъэхэм ащыщэу къуаджэу Хъа-тыгъужыкыуае къышыхъугъэу, Адыгэ Республикэм мэххэмкIэ и ГъэлорышIаплэ ипашъэу Былы-мыхъэ Рэщыдэ Январ ыкыом тIэклъ сыкытегушылэ сшIои-гъуагъ. Гъэсэныгъэм фэгъэзгъэ учреждениехэм япашэхэм пхъэм, пхъэмбгъухэм якыгъотын епхы-гъэ IофыгъохэмкIэ Рэщыдэ зы-фагъэзэныр хабзэ афэхъугъ. Зы-горэкIэ партэ, кIэлэцIыкIу плэ-клорхэр, джэхашъом радзэрэ пхъэмбгъухэр фимыкыухэ зы-хъукIэ, занкIэу Рэщыдэ зыфэ-тэгъазэ. ЫкIи гъэшIэгъоныр Iо-фыгъо пстэури ащ зэрэзэшIуи-хырэр ары. Ащ фэдэ амал имылэ зыхъукIэ, ахэр иныбджэгъухэм, иIофшIэгъухэм афэгъазэх. За-гъорэ гурыт еджаплэхэм яди-

ректорхэм сыгу ябгъэу къыхэкIы — ежъ нэмыкI Рэщы-дэ зыфимыгъазу ыкIи иIофыгъо ащ къыфигъэцкIэн фаеу дирек-тор пэпчъ елгытэ. Ары, Iофыгъохэр бэу шыIэх. Пащэм непэ шIэныгъэхэу илэн, Iофым хэшIыкIышхо фырилэн фаеу уахътэм пшъэрылгъэ кыгъэуцу. Пащэм хэлъын фэе пстэури Рэ-щыдэ зэрэбгъотылэщтым сищы-хъэ телъ. КIэлэцIыкIухэм яIофыгъохэм уагъэгумэкIыным, ахэм уадэлэным нахъ насыпыгъэ мэхъужа! НэмыкI Iофыгъохэу къоджэдэхэр зыгъэ-гумэкIыхэрэмэ Рэщыдэ алгъэ-Iэсы. Пхъэмбгъухэр, пкыэухэр зищыкIагъэхэм, мэщытым гъэц-кIэжыныхэр ешIылэгъэнхэ фаеу, къурмэныпхъэм пае мылкъу ящыкIагъэ зыхъукIэ дин Iофы-шIэхэм ащ зыфагъазэ. Нахъыжъ-хэри Рэщыдэ лъэшэу фэразэх.

Рэщыдэ, шIоу шыIэр зэкIэ къыблэхъоу упсэунэу, цыфы-гъэхъоу пхэлъымкIэ шысэу урялэнэу, нэхъой, шъхъэкIэ-фагъэ къыуахэу уигъашIэ ипхынэу сыпфэлъало.

КIЭРЭЩЭ Нурбий.

Муниципальнэ образо-вание «Шэуджэн районым» иадминистрация гъэсэны-гъэмкIэ игъэлорышIаплэ ипаш.

ТИКОМПОЗИТОРХЭМ Я СОЮЗРЭ УАХЪТЭМРЭ

Зиушъомбгъунэу тэгугъэ



Тимузыкальнэ искусствэ шылэныгъэм шылэ-кыата? Джэуапыр эдгъашлэ тшлоигъоу культурэм илофышлэхэм гушылэгъу тафэхъугъ. Адыгэ Республикэм икомполиторхэм я Союз итхьаматэу, тарихъ шлэныгъэхэмкӀэ докторэу, профессорэу, АР-м искусствэхэмкӀэ изаслуженнэ илофышлэхъоу Къэгъэ-зэжъ Байзэт иеплыкӀэхэм тигъэзетеджэхэр ащы-тэгъэгъуазэх.

вэ лыгъэкӀотэгъэным му-зыкаведхэм яӀахьышӀу хашӀыхъ.

— Шылэныгъэм кы-гъэлъагъорэр ары кыс-лорэр. Урысыем имузы-

кальнэ искусствэ кӀырып-лӀыхъэ, тимузыкаведхэм яеп-лӀыкӀэхэр гъэзетхэм нахьыбэрэ къатхынэу, телевидениемрэ радио-мрэ къатынхэр ащызэхъа-щынхэр пшӀэрылхэр афӀишъо-шӀыха? ЗӀлукӀэхэм ахъла-жъэхъа?

— Иофыгъо дэгъу кӀаплорэр. Алла Соколовар конференциехэм, творчествэм ехьыллэгъэ зэхъы-хэм кӀащӀэгъушӀлэ. Татьяна Су-ховам искусствэхэмкӀэ кӀэлэ-цӀыкӀу еджапӀэм Иоф шешӀлэ. Гъэ-сэныгъэм зэрэпылгыр ыгъэфедэ-зэ, адыгэ композиторхэм ялоф-шӀагъэ кӀэлэеджакӀомэ кӀафе-луатэ. ШӀэуджэн Бэлэ зэнэкъокъу-хъу, фестивалхъу зехищэхэрэм Къыблэ шӀолгырым, Темыр Кавказым, ӀкӀыб хэгъэгумэ кӀа-рыкӀыгъэхэр ахълажъэх.

— Производениехэр, ордэхэр зыусырэ композиторхэм кӀа-фӀдгъэзэжъын. Зэнэкъокъухэм цытхъуцӀэхэр кӀащыдӀзыхы-рэм ацӀэ кӀытфелоба.

— АР-м культурэмкӀэ и Ми-нистерствэрэ композиторхэм я Союзрэ зэгъусэхъу зэхъащӀэгъэхэ зэнэкъокъухэм хагъэунӀафӀыкӀырэ чыпӀэхэр Нэхэе Аслъан, Андзэр-кӀо Чеслав, АндзэркӀо Долэт, нэмыкӀхэм кӀащыдахыгъэх.

— Композиторхэм я Союз хъ-тэу ордэ зыусырымэ ялофшӀа-гъэ тылгӀеплӀэ. Къэсыуыхъэрэн композиторхэр, ау гушылӀэхэр затхыхӀкӀэ мэкъамэр зыусы-цтыр амыгъотэу цӀыфмэ талокӀэ.

— ЗыфӀаплорэм тэри тегъэгум-экӀы. Композиторымрэ гушылӀэ-

хэр зытхырэмрэ зэныбджэгъун-хэр, зӀфыштыкӀлӀшӀухэр зӀфы-рялӀнхэр тызытегушылӀэрэ Иофым ишыкӀагъэх. Композиторым ыгу кӀэкӀу, мэкъамэр кӀыхихъу кӀы-хӀкӀы. Сэ анахъу кӀыхызгъэщы-рэр искусствэм пыщагъэхэр зэ-гурылӀнхэ, зэрэлытӀнхэ зэрӀаер ары. Композиторымрэ усакомрэ ягъушӀэхэр кӀыралотыкӀынхэм фӀшӀ творческэ зӀблэгъэныгъэу зӀдырялӀэм имэхъанэ зыкӀелӀэты. Композиторым ыкӀыб усаком фигъэзэныр кӀезгъэкӀухэрэп. Ордэым купӀкӀу, нэшанэу хӀлхэр кӀытлгыӀэсынхэм фӀшӀ усэр зытхыгъэм кӀыщегъэрэр бэ. ГушылӀэр зымыгъусэ ордэышъом узэрэдӀуштымрэ усэ зэгъэкӀу-гъэм техыгъэу аусыгъэ ордэыр зэрэзэхъыштымрэ зӀфӀдэхӀп.

— СиунчӀэ джыри лыс-гъэкӀуатэ. Союзым хътыхъу усэхэм атыхыгъэу ордэ зыусы-хэрэр тигъэзетеджэхэм зра-гъащӀлэхэ ашӀоигъу.

— Нэхэе Аслъан, КӀыкӀ Хы-сэ, АндзэркӀо Чеслав ордэхэр аусых. Адыгэ шъуашъм фӀгъэ-хыгъэ ордэу АндзэркӀо Чес-лав бэмышӀуу ыусыгъэм гур «къегъӀпӀажыгъэи», уегъэгъушхо.

— Ордэ дахэхэр аусыгъэх Бысиджэ Муратэ, КӀыргъ Юрэ, ГъонзӀжыкӀо Аскэр, Хъатитэ Алинэ, нэмыкӀхэм. ЗӀкӀ сӀор-рӀп, ау ащышӀхэр композитор-хэм я Союз ашӀтӀнхэ алӀэкӀы-цтыба? Иоф адӀишъошӀа?

— Композитор сэнхъатым феджагъэхэр, музыкэмкӀэ гъэ-сэныгъэ зӀлэхэр Союзым аш-тӀх. Тимузыкальнэ искусствэ кӀэзыгъэбаиштыр арых ты-зылгыхъухэрэр. Джырэ уахъ-тэ ныбжыкӀэхъу ордэхэр зы-усыхэрэр сценэм кӀытехъэхъу тӀлӀэгъух, ау шӀпхъэ лъагъэм адиштыхъу ахэр хъунхэм фӀшӀ

Иоф зыдашӀлӀжынын фаеу тӀ-лӀыгъэ. Тимузыкальнэ иску-ствэ кӀагъэбаиштыр ташӀэгъугъы.

— Байзэт, илӀгъэ заулэ хъу-гъэу тигъэзет кӀэтӀтхы адыгэ музыкальнэ Ӏэм-псымэхэр зы-хът ансамблэ е оркестрэ ти-республикэ зӀримылӀэр, «ИлӀгъ-сым иорэд» зыфӀлорэ зэхъы-хэр зэрэзэхъамыщэхэрэр. Иофыр лызыгъэкӀотэн зытӀэкӀышты-хэр Адыгеим имысыхъу кӀып-щӀэхъуа? Кадрэхэр тфимы-кӀухъу зылорэм адеогъаишты?

— ЛӀгъэу тышыкӀагъ ащ фӀ-дэ оркестрэ. Ордэу аусыгъэхэ-ри кӀащӀтӀхы, цӀыфмэ зэхъ-хыштых. Пшынэм кӀыдеогъа-локӀэ ордэым икӀоу тамэ епты-штып. Тхъэм ишыкуркӀэ тирай-онхэм, кӀалэхэм сӀнауштыгъэ зы-хӀлхънхэр ащӀепсӀух. Оркестрэр зӀ-хӀлхънхэм пае ишыкӀлӀгъэ Иофхэр рагъажыхэм, лъапсэ илӀ хъушты.

Оркестрэ тилӀ хъумэ, компо-зиторхэр нахьышӀоу лыыхъ-штых, аусырэр нахьыбэ хъушты, фестивалхэм ахӀлӀжыштых. Дунаим кӀышӀадӀуштых. «ИлӀгъ-сым иорэд» зэхъыгъэным мыль-кушхо текӀодӀштып. Ордэ дэгъу-хэр кӀыхъпхынхъш, фестивал зӀхӀпӀшныш, цӀыфхэр ебгъэдэ-лунхэр сыда зымыуасэр.

— Кадрэхэр тфимыштыхъа?

— ИскусствэхэмкӀэ колледж, ашӀгъэрэ еджапӀэ тилӀх, кӀэлэ-цӀыкӀу еджапӀэ 22-рэ республи-кэм илӀ. ТишыкӀлӀгъэ кадрэхэр агъэхъазырых. ЯшӀлӀныгъэ хъзы-гъахъо зышӀоигъохэр консервато-рийм, аспирантурэм ащӀерӀджх. Ордэ кӀэзылӀон тилӀ. Гуетыныгъэ ин Иофым ишыкӀагъэр.

— Композиторхэм я Союз а Иофыгъом ахӀлӀжынын ылӀэкӀы-цтыба?

— АхӀлӀжынын фае, ипшгъэ-рылӀгъэу штыт. ЗэхъащӀахэр кӀыт-хӀкӀынхъуи сӀэгъугъэ. Иофыгъоу тызытегушылӀагъэхэр мы илӀгъ-сым дгъӀэцӀкӀлӀнхэм фӀшӀ егъэ-жъаплӀэхэр тшӀынхъу сӀэгъугъэ.

— НыбжыкӀэмэ афӀгъэ-хыгъэу кӀыкӀлӀгъыкӀошты зӀдэ-гушылӀэгъу дгъӀпсы шӀоигъу. ШъуигъушӀышӀухэр кӀыжы-дӀхъушхъу Тхъэм сышӀуфелӀлӀу.

— ТхъауегъепсӀу.

СурӀтым итыр: Къэгъэзэжъ Байзэт.

ЗэхъышӀагъэхэр: Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо Совет — Хасэр, иминистрэхэм я Кабинет

КъыдзыгъэкӀырэр: Адыгэ Республикэм лъапкӀэ ИофхэмкӀэ, ӀкӀыб кӀэралхэм ащыпсӀурэ тилӀгъэ-кӀэгъухэм адырӀлӀ зӀпхыныгъэхэмкӀэ ыкӀи кӀэбар жъу-гъэм иамалхэмкӀэ и Комитет
Адресыр: ур.Кре-стьянскэр, 236

Редактор шхъалӀэр

ДЭРБЭ ТИМУР

Редакциер зылӀшылӀэр: 385000, кӀ. Мыекъуапэ, ур. Первомайскэр, 197.

Телефонхэр: приемнӀэр: 52-16-79, редактор шхъалӀэм иапӀэр гуадзэр: 52-49-44, редактор гуадзэр-пшӀгъӀэкӀыжы зы-хыыр секретарыр: 52-16-77.
E-mail: adyvoice@mail.ru

ЗышӀаушыхъаты-гъэр: Урысые Федерацием хъутын ИофхэмкӀэ, телерадиокъэтын-хэмкӀэ ыкӀи зӀлгы-ӀэсыкӀэ амалхэмкӀэ и Министерствэ и Темыр-Кавказ чыпӀлӀ гъӀоры-шӀанӀл, зӀраушыхъа-тыгъэ номерыр ПИ №10-3892

Гъэзетым кӀыхиу-тыхэрэм мышгып-кӀагъэу кӀахафӀ-хэрэмкӀэ кӀэзыт-хыгъэхэм пшӀгъэдэ-кӀыжы ахы. Къа-тхӀхэрэмрэ гъэзе-тым шылажыхъэ-рэмрэ яеплыкӀлӀ зӀтемыфӀн ылӀгъ-кӀышты. Гъэзет-еджэхэм кӀыт-фагъэхъырэ тхы-гъэхэр зӀхӀтфы-хэрӀп ыкӀи кӀэ-зытхыгъэхэм алӀкӀлӀдгъэхъа-жыхъэрӀп.

ЗышӀыхаутырэр ОАО-у «Полиграф-ЮГ», 385000, кӀ. Мыекъуапэ, ур. Пионерскэр, 268

Пчъагъэр 4200
Индексхэр 52161 52162
Зак. 174

Хъутыным узшыкӀлӀтхънэу штыт уахътэр Сыхъатыр 18.00
ЗышыкӀлӀтхъгъэхэ уахътэр Сыхъатыр 18.00

Нэр пӀэпахы, уагъэгъушӀо



Дунаим шӀцӀӀэрыло кӀэшъокӀо ансамблэу «Налмэсыр» зызэхъа-щӀагъэр илӀгъэ 75-рэ хъугъэ. Ащ

фӀгъэхыгъэ зэхъыхъэр тиреспу-бликэ шыкӀуагъэх. СурӀтым ишъу-лъагъохэрэр кӀэшъошӀлӀжыхъа?

Зым зыр нахъ дэхъжыу тиар-тисткӀэхэр зыплӀгъухӀкӀлӀ, пчӀгум кӀыштыгъӀшӀлӀжыхы. Адыгэ шъуа-

шэр ащымыгъэу талукӀэмэ, ятӀошты гушылӀэр кӀытфемыгъо-тэуи кӀыхӀкӀы. Хъакъуй Анже-лэ «Тыргъэаор», «ЗӀфакӀор» кӀызырӀишӀыхэрэр, Мамсыр Ири-нэ сэмэркӀэу зыхӀлӀ кӀащъом гъӀшӀлӀгъонэу зэрӀхълажыэрэр, АлыбӀрд Саньет, Хъут Сусанэ, Хъут Ларисэ, нэмыкӀхэм якӀэ-шъуакӀэ искусствэр зикӀасэхэр ягуапэу тегушылӀх.

ТилӀгъэпкӀэ искусствэ зыгъэдэ-хэрэ артистхэм АР-м культу-рэмкӀэ и Министерствэ штытхъу тхылхэр кӀаритыгъэх. Мы ма-фӀхэм «Налмэсым» иконцертхэр Краснодар краим щӀкӀох.

СурӀтым итхэр: «Налмэсым» икӀэшъуакӀохъу Хъаджымэ Эльвир, Мамсыр Ирин, Еле-на Сергеевар, Хъакъуй Ан-жел, АлыбӀрд Саньет, Хъут Сусан, Хъут Ларис, Донэ-жыкӀыо Инн.